Nr 2 1998

Värmdö tidning

Gruppinformation

Värmdö tidning

Utgiven av Värmdö kommun
Ansvarig utgivare: Margareta Nachmanson
Redaktör: Birgit Wahrenberg
Wärmdö Informationstjänst
Odelbergs väg 11, 134 40 Gustavsberg
Tel 08-570 327 00 Fax 08-570 366 60
E-post: varmdo.informationstjanst@mailbox.calypso.net
Postgiro 18 37 13-7
Medarbetare: Edla Sofia Arvidsson, Renée Engstrand
Foto där annat ej anges: Leif Andersson
Annonser och distributionsfrågor: Birgit Wahrenberg
Den som inte bor i Värmdö kan prenumerera på Värmdö tidning
Utkommer med fyra nummer per år
Årsprenumeration 1998: 105 kronor
Distribution: Värmdö Reklamdistribution och Posten
Layout och sättning: Wärmdö Informationstjänst
Upplaga: 15 000 ex
Tryck: Tryckeri AB Primo Oskarshamn
ISSN 1102-4429
Manusstopp för nr 3-98: 1 september 1998
Eftertryck av texten endast med redaktionens tillstånd och efter överenskommelse med upphovsmannen.
Värmdö tidning uppfyller fordringarna för miljövänligt papper.
Juli 1998

Fru Svan har funnit ro vid Farstavikens norra strand i Gustavsberg.

Värmdö kommun på Internet: www.varmdo.se

Fakta om kommunen, service, evenemangstips, turistinformation mm

Evenemangstips på kommunens hemsida

Kommunens hemsida på Internet har öppnat www.varmdo.se
Kommunens föreningar och organisationer är välkomna att publicera evenemangstips på hemsidan.
Evenemangstipsen skickas med e-post till *webmaster@varmdo.se* eller med vanlig post till: webmaster, Värmdö kommun, 134 81 Gustavsberg.
Skicka tipsen minst en vecka i förväg.

SIGGESTA

KÖTT & VILT

Nu med eget rökeri och alltid nyrökt kött.
I köttkylen har vi som vanligt välhängt kött, lamm och fläsk.
Även specialiteter som färsk & rökt struts och känguru.
Egen tillverkning av korv mm.

Öppet
Ons-fre 12-18
Lö, sö 11-16
Tel 08-570 250 54
Siggesta Gård

SIGGESTA WÄRDSHUS

VÄRMDÖS MAT & NÖJESMETROPOL

Tisdagsdraget
Förra årets succé – i 1998 års tappning

Räkafton fredagar
98:-
Ät så mycket du vill inkl smör, bröd & sallad

Lördagsköret
Full fart varje lördag med trubadurer och annat skoj.

GOD MAT TILL HUMANA PRISER I EN TREVLIG MILJÖ.
Ring för bordsbeställning

Månd- 10-16 • Tisd-Tord 10-22 • Fred-Lörd 11-* • Sönd 11-20
* = ring för stängningstid
FESTVÅNING • CATERING• FULLSTÄNDIGA RÄTTIGHETER
TEL 570 250 80 • BUSS 437 & 438 STANNAR UTANFÖR

Här är medarbetare på Värmdö tidning

Birgit Wahrenberg
Redaktör och skribent

Edla Sofia Arvidsson
Skribent

Renée Engstrand
Skribent

Jan Fogelbäck
Skribent

Leif Andersson
Fotograf

Unga musikintensiva Värmdö

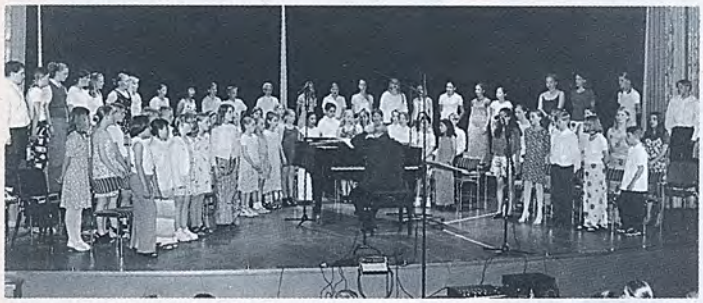

Vokaltraditionen hyllas

❑ Njutbart,vackert och välljudande är recensentens fina betyg på Värmdö musikklassers konsert inför utsålda hus i Gustavsbergsteatern.

Värmdö musikklasser, som funnits i tre år håller till i Munkmoraskolan och Kvarnbergsskolan i Gustavsberg. De cirka 65 elever i tre klasser i årskurserna 4-7 som medverkar har minst sju timmar musik i vecka varav en timme körsång respektive sånggrupp. Fullt utbyggd med elever från årskurs 8 och 9 är musikklasserna om tre år. Klasserna är öppna för alla skolbarn i Värmdö. Lärare och initiativtagare till musikklasserna är Björn Borseman.

– Vi hyllar musiktradionen, all musikundervisning vilar på vokal grund, framhåller Björn Borseman. Våra musikklasser arbetar på samma sätt som motsvarande i Nacka och Adolf Fredrik. Särskilt stolt är Björn Borseman när han berättar att Värmdö Musikklasser i april vann länstävlingen "Toner för miljoner" (Kör-SM) och i höst är det dags de för sjungande eleverna från Värmdö att bege sig till regionfinalen i Örebro.

Kulturministerns hedersomnämnande till Värmdö Musikskola

❑ För första gången har Sveriges Musikråd utsett "Årets Musik- och Kulturskola". Värmdö Musikskola var en av de tre som gick till final.

Vinnare blev Kulturskolan Miranda i Mora. Värmdö Musikskola fick ett välförtjänt hedersomnämnande.

Här ses Liselotte Pilfalk, musikskolans rektor, ta emot plaketten av kulturminister Maria Ulvskog vid den högtidliga prisutdelningen vid Kultur- och fritidsmässan i Älvsjö i april.

30-ÅRSJUBILEUM
VÄRMDÖ MUSIKSKOLA
JUBILEUMSKONSERT
Lörd 10 okt Gustavsbergsteatern

Sökandet efter minsta gemensamma nämnaren

❑ "Svart & Vitt. Ett musikaliskt spel om sökandet efter den minsta gemensamma nämnaren" hette en bejublad musikteater framförd av elever vid Värmdö Gymnasium på Gustavsbergteatern. Det var sex fullsatta föreställningar för skolbarn och allmänhet i Värmdö.

– På det estetiska programmets musikgren årskurserna 1-3 fick i eleverna i uppgift att göra ett sceniskt samprojekt, berättar Vivi Wilhelmsson, musiklärare på gymnasiet. Låtar och idéer var ungdomarnas. En manusförfatte kontaktades och en regissör inhyrdes och resultatet blev spelet "Svart & Vitt", som är en produktion över olika tidsepoker.

– Det är verkligt roligt att göra en äkta föreställning och det är en stor förmån för skolan att kunna erbjuda musikgrenen, framhåller Vivi Wilhelmsson. Nu kommer vi att göra ett sådant här projekt varje år.

Bilden ovan: Med lena röster framförs soulklassikern "Baby love" av musikgrenens egen Supremes: Helene Fernqvist, Mara Engback och Lotta Danielsson.

Texter: BIRGIT WAHRENBERG

Melodifestival med Hemmestaskolan

❑Hemmesta hög har många elever med stort musikintresse. Förutom den ordinarie musikundervisningen finns en musikverkstad som är öppen efter skolans slut

Vid skolans traditionella Melodifestival på våren visar eleverna upp sina färdigheter vid föreställningar i Gustavsbergsteatern.

– Eleverna blir bara bättre och bättre. I år hade vi tre fullsatta föreställningar, berättar bitr rektor Björn Åkerblom.

Värmdös bokslut 1997:

Förbättrat resultat
Stora investeringar under ett enda år

❑ 1997 är ett historiskt år. Aldrig någonsin tidigare har så stora investeringar gjorts i Värmdö kommun under ett enda år. Tre nya skolor invigdes hösten 1997. Skolorna byggdes av VärmdöBostäder AB. Investeringen i de nya skolorna blev cirka 350 miljoner kronor. Till detta skall läggas inventarier som möbler, datorer mm för cirka 24 miljoner kronor.

Kommunala fastigheter såldes

För att förvalta de nya skolorna och de flesta andra kommunala lokaler bildades ett särskilt bolag, Värmdö kommun Fastigheter AB (VFKAB).

I samband med detta sålde Värmdö kommun merparten av de kommunala lokalerna till VFKAB. Kommunala fastigheter för 210 miljoner kronor försvann därmed ur kommunens balansräkning och istället finns en lånerevers på motsvarande belopp. Huvudsyftet med bolagiseringen av de kommunala fastigheterna är att effektivisera fastighetsförvaltningen och att göra lokalkostnaderna tydliga för användarna.

Konstisbanan

Hösten 1997 invigdes även den nya konstisbanan på Ekvallen i Gustavsberg. Den byggdes av bolaget Ekvallen Värmdö AB som består av Gustavsbergs IF och Värmdö Hockey Club.

350 miljoner kronor investerade Värmdö kommun i nya skolor under 1997. Bilden är från nya Hemmesta skola.

Musikens hus

Musikens hus i Gustavsberg stod också klart under hösten 1997 lagom att ansluta till Kulturhuvudstadsåret 1998.

För att upprätthålla den kommunala servicen har det med andra ord skett mycket stora investeringar under ett enda år. Driftkostnaderna för dessa investeringar har påverkat resultatet under 1997 men de får full effekt under 1998.

Resultatförbättring

Många nämnder har en imponerande träffsäkerhet på budgeten.

Socialnämnden fick en budgetavvikelse på 80 000 kr på en budget som omfattar flera hundra miljoner.

Stora underskott redovisar dock skolstyrelsen (-22 miljoner kr) och gatu- och räddningsnämnden (-9 miljoner kr) För hela kommunen blev det ett underskott på 7 miljoner kr.

Trots detta är det en förbättring jämfört med 1996 och jämfört med budget 1997. I budgeten för 97 hade vi räknat med ett underskott på 16 miljoner.

Att resultatet blev bättre beror bl a på reavinster av försäljningen av kommunens fastigheter på cirka 12 miljoner kronor. Dessutom fick Värmdö kommun extra statsbidrag under året, de s.k. Perssonpengarna.

I budgeten för 1998 beräknas det ekonomiska resultatet bli bättre. Där en kostnader och intäkter lika stora.

För Värmdös framtid är det viktigt att alla ekonomiskt ansvariga håller sin budget.

Det är det som gör ytterligare satsningar möjliga.

Text: BJÖRN BLOMKVIST
Ekonomichef i Värmdö kommun

Etablering av högskola i Gustavsberg utreds

❑ Nu skall Värmdö kommun utreda möjligheterna till en högskoleetablering inom kommunen. En arbetsgrupp som består av kommundirektören Torbjörn Andersson, ekonomichefen Björn Blomkvist och gymnasiechefen Erik Persson skall göra en förstudie som skall avrapporteras i oktober i år.

– En högskola förlagd till Värmdö skulle få utomordentligt positiva effekter på kommunens utveckling. Självklart skulle en högskoleutbildning leda till en positiv utveckling av Värmdö skolors innehåll, framhåller Torbjörn Andersson. Det kommer också att få effekt på Värmdöungdomarnas intresse och benägenhet att välja högskolestudier efter avslutad gymnasieutbildning.

Positivt för näringslivet

– Skolans förmåga att förbereda studeranden för arbetsmarknaden är av mycket stor betydelse för kommunens framtid. Nära samarbete mellan skolan och det lokala näringslivet kan befrukta båda verksamheterna. Utbildningen blir mer verklighetsanknuten samtidigt som företagen får bättre möjligheter att rekrytera medarbetare med de kunskaper och färdigheter som efterfrågas.

Positivt för Gustavsbergs Hamn

– I Gustavsbergs Hamn utvecklas både gamla och nya företag. Inom områden som utbildning, bioteknik och handel sker en snabb expansion.

Arbetsgruppen som skall göra en förstudie om möjligheterna att etablera en högskola i Gustavsberg. F.v: Torbjörn Andersson, Björn Blomkvist och Erik Persson

– Värmdö kommun har tidigare uttryckt som målsättning att återskapa ett såväl nationellt som internationellt centrum för keramik och porslin. En skola i Hamnen skulle förstärka områdets profil och förmedla framtidstro och stabil utveckling, framhåller Torbjörn Andersson.

Positivt för skärgården

– För att bibehålla en levande skärgård krävs insatser för att behålla skolor och affärer samt att kunna erbjuda bostäder till rimliga kostnader.

– Sjöfartsverket har friställt resurser på Sandhamn där en arbetsgrupp diskuterat möjligheterna att förlägga olika utbildningar med utgångspunkt från skärgårdens förutsättningar.

– En etablering av en högskola i Värmdö öppnar intressanta möjligheter till en skärgårdsförlagd utbildning inom högskolans ram med nya sysselsättningstillfällen som följd, avslutar Torbjörn Andersson.

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Rimi i Gustavsbergs Hamn har i vår utvidgat sina lokaler. Handlaren Anders Adner (bilden) har haft bråda dagar.

Gustavsbergs Konsumentförenings nya butik Bygg & Trädgård i Gustavsbergs Hamn har en invändig yta på 2000 kvadratmeter, utvändigt är det 1000 kvadrat.

Rimi har bygg ut

❑Affären Rimi i Gustavsbergs Hamn utvidgar sina lokaler till att bli totalt 900 kvadratmeter säljyta.

– Vi har en kraftig kundtillströmning och vill skapa bättre förhållanden och kunna ta emot fler människor, säger handlaren Anders Adner hos Rimi. Butiken kommer att bli lättframkomligare och få större färskvarusortiment. Rimi är ICA:s lågprisbutik och jag ser den kommande etableringen av ICA Kvantum i Mölnvik som ett komplement.

Bygget var klart i slutet av juni. Rimi har idag ett 20-tal anställda och det kan bli aktuellt med ytterligare nyanställningar.

Obs! Bygg & Trädgård i Hamnen

❑ I maj invigdes Gustavsbergs Konsumentförenings nya butik Obs! Bygg & Trädgård i Gustavsberg Hamn.

Butiken har en invändig yta på 2 000 kvadratmeter, utvändigt är det 1000 kvadratmeter.

130 nya parkeringsplatser finns.

– Möbelavdelningen samt Ljus & Bild kommer att byggas ut med ytterligare 2 000 till totalt 4 000 kvadratmeter, berättar Lars Claesson, VD i Konsumentförening. Inflyttningen är planerad till hösten 1998.

Texter: BIRGIT WAHRENBERG

Nu pryder tändstickskungens yacht Gustavsbergs Hamn

Gustavsbergs Hamn har i sommar blivit en attraktion rikare. Ivar Kreugers nyrenoverade motoryacht M/Y Loris har sin hemmahamn i Farstaviken, Gustavsberg.

Bild: BW

❑Gustavsbergs Hamn har i sommar blivit en attraktion rikare. Tändstickskungens Ivar Kreugers nyrenoverade motoryacht "M/Y Loris" som sjösattes den 8 juni vid Galärhamnen i Stockholm, är förtöjd vid en brygga i Farstaviken. Loris, som är den enda av Ivar Keugers båtar som finns kvar idag är ett unikt exempel på 1910-talets extrema motoryachtsdesign. Hon gjorde hela 27 knop på 20-talet och var då Sveriges snabbaste salongsbåt. Yachten har gästats av storheter som bl a Douglas Fairbanks, Mary Pickford, Greta Garbo och Mauritz Stiller.

Efter Kreugers död 1932 kom Loris att möta en rad olika ägare och öden och slutade så småningom som vrak vid en brygga på Ekerö i Mälaren.

Idag heter ägarna Mats Arrhénborg och Joakim Igebjer. Med hjälp av ALU-projekt och sponsorer har Loris genomgått en totalrenovering . Arbetet har utförts under ledning av Skeppsholmens folkhögskola. 42 olika företag har hjälpt till med projektet som tagit 4,5 år att genomföra. Huvudsponsor är fastighetsbolaget Huvudstaden som bildades av Ivar Kreuger 1915. ❑

Arbetsförmedlingen informerar

Arbetsmarknaden blir ljusare och vi ser en positiv utveckling på Värmdö, liksom i hela Stockholm. I maj anmäldes 122 nya arbeten till arbetsförmedlingen i Värmdö och 100 personer fick arbete. Inom vissa områden, framför allt centrala Stockholm, är det t.o.m. svårt att rekrytera personal. Antalet arbetslösa ungdomar på Värmdö har det senaste året sjunkit kraftigt, från 6,3 procent i maj 1997 till 3,8 procent i maj 1998.

Arbetsmarknadsutbildning

Inom områden där det finns behov av arbetskraft anordnar vi utbildning. Under sommaren och hösten finns möjlighet till utbildning inom vård, data, restaurang, försäljning, administrátion mm. Prata med någon av arbetsvägledarna för ytterligare information.

Starta eget företag

Är du arbetssökande och funderar på att starta eget företag. Välkommen till informationsmöte: 14 augusti, 11 september, 9 oktober, 6 november, 4 december. Kl 09.00-12.00. Föranmälan.

Höststuderande

Kommer du att börja studera till hösten? Om du är registrerad arbetssökande vänligen ring och meddela oss när studierna börjar och du inte längre är arbetssökande.

Internet

Vår hemsida www.amv.se är en av de 10 mest besökta i landet. Prova själv att söka information om arbetsmarknaden, personal att rekrytera och lediga platser.

Sommar

Arbetsförmedlingen har under sommaren öppet som vanligt med något begränsad personalstyrka. Vi förmedlar arbeten, hjälper till med rekryteringar, erbjuder utbildningar och praktik mm. Besök oss mellan kl 09.00 och 15.00 eller ring mellan kl 08.00 och 16.00.

En trevlig sommar önskar personalen på Af i Värmdö
Tel 08-570 355 90

McDonald´s har i dagarna öppnat en restaurang i Mölnvik, Gustavsberg.

McDonald´s har öppnat i Mölnvik

❑Mc Donald´s öppnade härom veckan en restaurang i Mölnvik, arbetsplatsområdet mellan Gustavsberg och Hemmesta. Restaurangkedjan kommer att köpa hus och fastighet av Värmdö Byggentreprenader som för övrigt uppfört den gula tegelbyggnaden. Restaurangen har inomhus plats för ett 80-tal gäster men eftersom det är en vägrestaurang går det bra att beställa maten direkt från bilen. Utanför är det väl sörjt med parkeringsplatser, förutom McDonald´s, även det blivande ICA-Kvantums 240 st. För de allra yngsta kunderna finns lekmöjligheter som t ex bollhage.

I den nya restaurangen har ett 40-tal personer anställning, de flesta kommer från Värmdö.

– Vi är glada över etableringen i Värmdö. Det är en tillväxtkommun och därmed en stor marknad, säger Björn Källström hos Svenska McDonald´s.

– Att vi bestämde oss för Mölnvik beror på att området är den punkt som "syr ihop" Värmdös olika kommundelar och är därför lättillgängligt för många människor.

McDonald´s är världens största restaurangkedja med fler än 20 000 restauranger i över 100 länder. I Sverige finns idag 150 restauranger över hela landet.

ICA Kvantum till Mölnvik

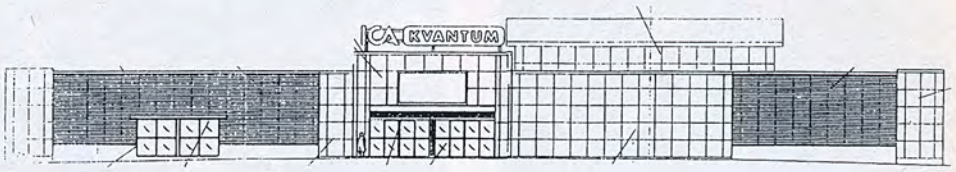

Skiss. Fasad mot öster. Bild: Ågrenkonsult AB

❑ICA Kvantum bygger en livsmedelshall i Mölnvik, Gustavsberg. Totalytan är på 3 300 kvadratmeter i ett plan med en säljyta på 2 500 kvadratmeter. Projektering sker under sommaren 1998 och inflyttning är planerad till vintern 1999.

– Den stora satsningen blir på livsmedel, färskvaror och dagligvaruspecial, berättar Jan Oldebring, chef för marknadsutvecklingen på ICA Handlarna Öst.

– Våra marknadsundersökningar visar att det finns behov hos konsumenterna av den här typen av butik. Mellan 40-60 personer kommer att få sysselsättning i ICA Kvantum. Under hösten kommer vi att tillsätta en ICA-köpman.

ICA Kvantum hyr mark och lokaler av Värmdö Byggentreprenader AB.

Färgbod i ny kostym med skärgårdsby och möbelmålning i lantlig atmosfär

Den nya byggnaden är ett stenhus i ljus falu med guldockra och grönt samt svart betongtegeltak.
Bild: LANDVIK& DAHL

❑Värmdö Färgbod flyttar nästa vår från Hemmesta till Mölnvik där företaget köpt mark av Värmdö kommun. Tomten ligger alldeles intill Skärgårdsvägen.

– Vi startar bygget i september. Huset, som har två våningar, blir på totalt 825 kvadratmeter, varav 525 kvadrat i bottenplanen och 300 en trappa upp, berättar Kenneth Lindell, ägare till Värmdö Färgbod.

– Anledningen till att vi byter lokaler är det bättre läget i Mölnvik och att utrymmena i Hemmesta är opraktiska och otjänliga.

Dekorationsmålning, tapetsering

Bottenvåningen i det nya huset har färgbutik, lager och personalutrymmen.

– Det blir en ganka unik inredning,precis som en skärgårdsby med bodar för olika produkter. Ja, vi ska helt enkelt bredda vår verksamhet, avslöjar Kenneth Lindell som berättar att hela hans familj är engagerad i planeringen och inredningen av bygget.

– I vår butik skall man kunna insupa lantlig atmosfär i inredningen. Det blir t ex hyllor med facklitteratur och nostalgiska färgburkar från förr.

En trappa upp byggs lokaler där olika egna företagare inom målnings- och tapetserarbranschen, förutom försäljning, skall ha kurser i t ex möbelmålning, möbeltapetsering, sömnad etc.

– Vi kommer också att erbjuda plats för olika utställningar som konstutställningar. Men även företagare som har behov av att profilera sig och informera om sin verksamhet är välkomna!

– Den nya butiken kommer att innebära utökad personal. Vi anlitar värmdöbyggare och samarbetar med Föreningssparbanken i Gustavsberg .

Texter: Birgit Wahrenberg

GLASÖGON • KONTAKTLINSER
MODINS OPTIK SYNSAM
Gustavsbergs Torg • 08-570 345 50
Vardagar 9.30-18.00
Lördagar 10.00-14.00 (ej juni-augusti)

Praktikanter blir sommarmusikanter

❑I sommar gör Värmdö kommun en annorlunda satsning på sommarpraktikplatser. Utöver de mer traditionella inom t ex dagläger och förskola erbjuds ungdomar i åldern 16-19 år att vara sommarmusikanter.

Tio ungdomar i tre olika grupper kommer under tre sommarveckor att underhålla på olika platser runt om i kommunen. Det är en trubadurgrupp, en jazzgrupp och en blandad tutti-frutti-grupp. Framförandet är ungefär 30 minuter långt.

– Jättekul sommarjobb, säger Anders Annerskog, 15 år, från Hemmesta och deltagarna i jazzgruppen "This is jazz.

Jazzgruppen "This is jazz" i Gustavsbergs Centrum. Fr v: Robin Ohlin, Emil Jonasson, Anders Annerskog och Alex Sjödin.

Servicehus och centrum

Följande platser är aktuella för besök: Gustavsbergs Hamn, Gustavsbergs Centrum, Slottsovalen, servicehusen Gustavsgården, Hemmestahöjden och Djuröhemmet, Hemmesta Centrum, Stavsnäs Vinterhamn, Djurö, Strömma, Björkvik, Brunns, Sandhamn och Nämdö.

Handledare och turnéledare är Rigmor Bågdal, musiklärare i Värmdö Musikskola, med undervisning på stråk, elbas, ensemblespel m.m. Hon har själv erfarenhet av att vara gatumusikant bl a på olika institutioner.

Projektet är ett led i kommunens turistsatsning och genomförs i samverkan mellan arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsenheten och kultur- och fritidsnämnden med Värmdö musikskola som praktiskt ansvariga för ungdomarna

Text: BW

Det kan bli handel i Charlottendal

❑ Gyllenforsen Fastigheter skall nu starta planarbete för handel i Charlottendalsområdet.

Det aktuella området ligger ett par kilometer söder om Gustavsberg vid avfarterna mot Gustavsberg och Ingarö. Redan 1992 godkände Värmdö kommun en översiktplan över ett område som sträcker sig ända från Farstaviken fram till motorvägsavfarten. Planen visar olika delområden för arbetsplatser, handel och bostäder. I början av 1990-talet byggdes nya motortrafikleden. Den planskilda korsningen vid avfarten Gustavsberg-Ingarö bekostades av Gyllenforsen Fastigheter (f.d. Gustavsberg Fastigheter AB).

– Området är, med sitt centrala läge och närheten till bra kommunikationer, mycket intressant för kommersiella ändamål, framhåller Sören Nordström, VD hos Gyllenforsen Fastigheter AB.

Stormarknad

– Som fastighetsägare kan vi styra vilka verksamheter som skall etableras. Det kommer att bli samma typ av bebyggelse som i Mölnvik. Någon form av stormarknadshandel är aktuellt. Området är ju lätt och nära att nå med bil.

Nu skall Gyllenforsen Fastigheter starta ett programarbete för detaljplanen som i sin tur beräknas kunna behandlas av Värmdö kommun under nästa år.

Text: BW

Kommunen säljer Djurömark till företagare

❑Värmdö kommun säljer delar av sin mark vid gamla färjeläget på Djurö till de sex näringsidkare som idag har verksamheter i området. Det rör sig om totalt 8 800 kvadratmeter. En förutsättning är att fastigheterna ansluts till det kommunala vatten- och avloppsnätet och att området snyggas upp. Badstranden, tillfartsvägen och färjeläget skall hållas tillgängliga för utomstående.

Nya i Värmdö Företagarförening

Thomas Lenngren Måleri AB
Wermdö-Nacka Babysim
Djurö Företagshus administration och redovisning
Jan Sjölund Åkeri
Gustavsbergs Konsumentförening
Isak´s Måleri & Dekoration
Byggnadsfirma Bo Östman
VärmdöBostäder AB
Camputor-Consulting Värmdö KB
Ingarö Naprapatklinik
Låssmedjan Värmdö

Folkets Park rustas upp

❑Musikens hus och den nya konstfrusna isbanan har gjort Ekvallenområdet till ett aktivitetscentrum i centrala Gustavsberg. Folkets Park, som ligger intill, kan åter bli en mötesplats för människor. Fördenskull avsätter kommunen medel i 1999 års budget för en upprustning av Folkets Park.

Kultur- och fritidsnämnden skall tillsammans med kommunens arbetsmarknadsenhet göra ett upprustrningsförslag.

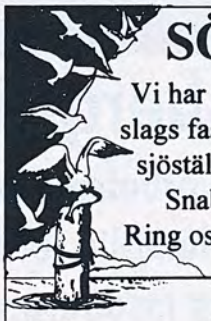

SÖKER !.

Vi har köpare i kö på alla slags fastigheter, även dyra sjöställen. Fri värdering. Snabbt & Effektivt. Ring oss idag för ett möte.

Värmdö Mäklarbyrå

Tel: 08- 722 03 22

Lusthustrappan gör det lättare att hitta rätt

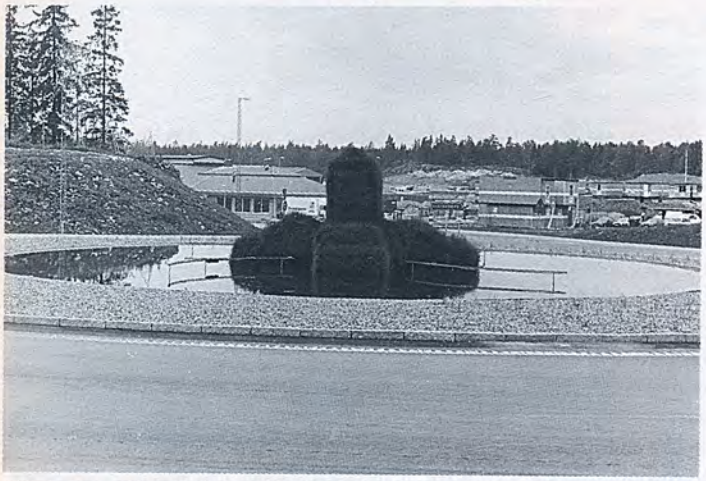

"Lusthustrappa" av skulptören Karin Lind heter den mjuka skulpturen i gräs och torv vid Mölnviks cirkulationsplats.

❑"LUSTHUSTRAPPA", av skulptören Karin Lind heter den gröna, mjuka, skulpturen i gräs och torv vid Mölnviks cirkulationsplats i Värmdö. Den sattes upp i våras, är bekostad av Vägverket och skall stå i rondellen ett år framåt. och är en del av Vägverkets bidrag till Stockholm Kulturhuvudstadsåret 1998.

I skriften "Vägsjäl-vägen som kulturbärare", presenteras verkets ambitioner vad gäller utformning av vägar. Här framhålls bl a att de gröna mjuka grässkulpturerna, som finns på flera ställen i landet, ger trafikplatserna en egen identitet som gör det lättare för trafikanterna att hitta rätt.

– Förutom ett landmärke handlar det också om förhöjd säkerhet. Vår tanke är under nästa år ersätta grässkulpturen med något i permanent utförande, troligtvis en plantering, menar Dick Gahnberg, driftsansvarig hos Vägverket Region Stockholm. Vi kommer i höst att anlita en landskapsarkitekt för planeringen och arbetet kommer att ske i samarbete med Värmdö kommun.

Texter: BIRGIT WAHRENBERG

Värmdösatsning på trafiksäkerhet

❑Värmdö kommun har antagit ett trafiksäkerhetsprogram

0,5 dödsolyckor, 9 svårt skadade och 50 lindrigt skadade i värmdötrafiken per år är för många, framhålls i programmet och för att förbättra statistiken och för att kommunen skall närma sig nollvisionen föreslås:

- Uppvärdering av trafiksäkerheten i kommunes arbete.
- Bättre skydd för oskyddade trafikanter genom komplettering av gång- och cykelvägnätet och fördubbling av cykelvägnätets längd fram till år 2000. Vidare att det görs en vägvisningsplan så att oskyddade trafikanter kan hitta sitt vägnät. Snöröjning och halkbekämpning framhålls också i programmet.
- Bättre skydd för barn i trafiken genom att öka trafiksäkerhetsarbetet inom skola och barnomsorg.
- Oskyddade trafikanter skall synas bättre genom fler reflexkampanjer.
- Ökad information till både barn och äldre cyklister om nyttan av att använda cykelhjälm. Målet är att användningen av cykelhjälm skall öka från 10 till 50 procent fram till år 2000.
- Trafikfrågorna skall betraktas bättre i plan- och miljöarbetet.
- Färre hastighetsöverträdelser och färre trafikonyktra genom samarbete med polisen , information i skolundervisning och kampanjer.

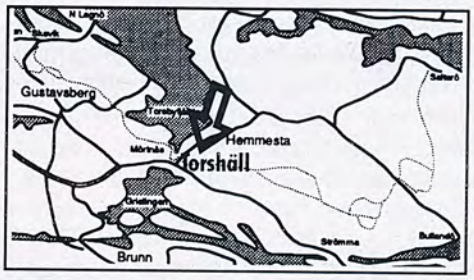

Programarbete för 150 bostäder i Torshäll inleds

❑Värmdö kommun säger ja till att företaget Stockholm-Saltsjön AB startar ett programarbete för att bygga 150 markbostäder i Torshäll väster Hemmestahöjden på Värmdö.

Området är cirka 25 hektar stort och består av skogs- och ängsmarker. Service och kommunikationer i angränsande Hemmesta Centrum är väl utbyggda.

Planchefen i Värmdö Peter Wester och gatuchefen Matti Modin har angett vilka frågor som bör beaktas i en konsekvensutredning för det tänkta programmet. Bl a framhålls trafikförsörjningen och trafiksäkerheten., vidare gång- och cykelvägars sträckning, behovet av infartsparkering, va-frågorna, befolkningsökningen som bygget skulle medföra samt kapaciteten i barnomsorg, skolor och äldreomsorg.

Beskrivning av miljökonsekvenserna

I programarbetet skall det också göras en miljökonsekvensbeskrivning för att få en bedömning av bebyggelsens inverkan på miljö och hälsa. Naturområdet" Matssons täppor" skall säkerställas som rekreationområde framhålls också.

Kontor/Ateljé
610 m²

Gustavsbergs Hamn
30-50 arbetsplatser.
Takvåning lämplig för företag
som vill ha en inspirerande miljö.
ebab 08-39 04 50

Förslag Tallvägen, Mariagatan till höger. Volymerna och byggnadernas placering anpassas efter befintliga enbostadshus.

Bruksanvisning för Tallåsare

DE KULTURHISTORISKA VÄRDENA SKA SKYDDAS OCH VISS NYBEBYGGELSE TILLÅTAS

❑Bostadsområdet Tallåsen i Gustavsberg är en riksintressant kulturmiljö. De cirka 30 husen ligger på en bergås, längs slingriga småvägar här och var i den starkt kuperade terrängen. Varje tomt har fått en individuell prägel i en omväxlande bebyggelsemiljö.

Husen byggdes 1911-20 och var brukspatron Wilhelm Odelbergs sista projekt som bostadsbyggare, han dog 1924. Området markerar också slutet på den patriarkaliska eran och den snabba expansionen som präglade den Odelbergska epoken. Först efter KF:s övertagande 1937 återupptogs bostadsbyggandet, 1938 med området Höjdhagen i Gustavsberg, färdigt 1945.

För barnrika familjer

Tallåshusen var samhällets första enfamiljsvillor, främst avsedda för barnrika familjer. För sin tid var husen rymliga, på bottenvåningen fanns två rum och kök och på vinden ett rum med hall. Den totala lägenhetsytan var cirka 90 kvadratmeter.

Husen moderniserades på 1940-talet och i början av 1950-talet.

Andra krav på boende

Ett generationskifte pågår just nu inom området. Äldre gustavsbergare lämna successivt Tallåsen och nya familjer flyttar in med andra krav på boendet.

Ägaren Gyllenforsen Fastigheter säljer Tallåshusen vartefter de blir lediga. De nya ägarna vill sätta sin personliga prägel på både hus och tomt. Staket sätts bl a upp och den tidigare så utpräglade enheten går förlorad.

Det förekommer önskemål om att utöka boytan, många vill bygga förråd och carport.

Gyllenforsen Fastigheter vill göra en detaljplan som dels säkerställer områdets kulturhistoriska karaktär, dels gör det möjligt höja standarden enligt moderna boendekrav, dels visar hur området kan

Tallåsen ligger på en bergås längs slingriga vägar.

kompletteras med 26 nya lägenheter. Kultur- och fritidsnämnden har gjort en kulturhistorisk kartläggning och i programmet som ligger till grund för planeringen ges detaljerad bruksanvisning om t ex topografi, belysning, växtlighet, vägar, bilparkering och garage, uteplatser, tillbyggnader och inhägnader.

26 nya lägenheter

26 nya lägenheter föreslås i 19 parhus vid Tallvägen, Bergsgatan, Villagatan, Mariagatan och "Dalstigen" en ny gata parallellt med Mariagatan.

> "Nybebyggelsen skall i anda och skala samspela med befintlig bebygglse. Bebyggelsestrukturens årsringar skall kunna avläsas på ett tydligt sätt; vår tids uttryck får gärna prägla nybyggnaden. Modernt formspråk uppmuntras om det utförs med arkitektonisk kvalitet. Taklutning skall anpassas efter befintlig bebyggelse. Material på tak skall tegel av liknande typ och utseendetyp som vid de befintliga husen på Tallåsen. Fasadmaterial skall vara träpanel eller puts. Socklar på nybyggnad skall vara av sten (omålad)."

– Som fastighetsägare har vi samma intresse som kommunen att bevara och säkerställa kvaliteten i området. Detaljplanen blir ett redskap för detta arbete, framhåller Sören Nordström, VD hos Gyllenforsen Fastigheter. Om ett år räknar vi med att planan skall vara antagen och klar.

Text: BIRGIT WAHRENBERG
Ritning: SCHEIWILLER SVENSSON ARKITEKTKONTOR AB

De flesta köparna vänder sig till de största mäklarna "på orten" när de söker hus.

Låt ditt hus möta så många spekulanter som möjligt. *Välkommen in!*

Mäklarna På Orten
Birgitta, Bernt, Elisabeth, Gunilla, Lasse, Lil, Pia

Tel, Värmdö: 08 - 570 321 80
Tel, Nacka 08 - 715 81 80

Ett skepp kommer lastat

Arbetsbåten Frida blir av med ett sling sopor.

Vi går ombord på Frida i Stavsnäs en något disig måndagsmorgon. Vi ska "på tur" i skärgården, inte enbart för att njuta skönheten där för den får vi på köpet, utan för att följa med Jonas Kempe 33, på en arbetsdag som båtburen "sopåkare".

❑Förr skötte Sellbergs sophanteringen i skärgården, men nu har Värmdö kommun tagit över och lagt ut arbetet på lokala entreprenörer, så det är tredje året Jonas kör för dem.

Jonas är en av åtta entreprenörer och ansvarar för ett av åtta skärgårdsdistrikt. Hans distrikt omfattar öarna från Djuröbron, runt Runmarö och ner till Nämdö samt sjöhämtning på själva Runmarö, vilket betyder att man hämtar vid de sjötomter som inte har bilväg fram till fastigheten. Övriga sopor på Runmarö hämtas med sopbil av annan entreprenör och körs en gång per vecka över till fastlandet med färjan.

– Ofta är vi två när vi sköter sophämtningen, min bror Torbjörn brukar vara med, men just nu lär jag upp en ny kille, Stefan, då Torbjörn av tidsbrist får allt svårare att ställa upp.

– När vi är två, använder vi en liten båt med snurra som komplement till Frida. En tar "lillbåten" och samlar enstaka säckar från småbryggor och lämnar dem sen med jämna mellanrum på de lite större bryggorna/hämtställena. Där går sen Frida in och lastar den insamlade mängden samt de säckar som finns i tunnorna på respektive ö. Frida är en arbetsbåt 11,5m x 3m och 4,5 ton tung, med 2 dieselmotorer som har en marschfart på 18-19 knop.

Skrovet i glasfiber köpte Jonas 1995 och byggde sedan själv en hytt i samma material, som rymmer både nödvändig manövrering och plats för ett antal passagerare eller som idag fikagäster. På stora nät av tross som kallas sling stuvas sopsäckarna i fören av båten. När ett är fullt läggs nästa sling ut, bredvid eller ovanpå de andra. När sopberget är som störst kan det vara upp till fem fulla sling på båten och soporna når inte sällan upp en bit på vindrutan.

Jonas Kempe visar vad säcken för hushållssopor kan innehålla. Någon har trött-nat på sina kuddar.

– Men då måste det vara varmt i vattnet, säger Jonas och skrattar. Tyngden av soporna får båten att gå väldigt nära vattenlinjen och en större våg o dyl kan om man inte passar sig få oanade konsekvenser, som en systerbåt till Frida fick på Nämdöfjärden för tio år sedan. Den båten ligger fortfarande kvar på 70 meters djup.

Första anhalten på vår färd blir Nore på Runmarö, där Strindberg bodde en gång i tiden. Där på bryggan har Stefan redan lagt upp en massa sopsäckar som han samlat från bryggorna omkring. När Jonas fått alla säckarna ombord och Frida lämnar bryggan är idyllen i viken snart tillbaka.

För tio år sedan fanns inte, som idag, alla berörda soptunnor ens nere vid bryggorna, utan man fick gå med en vagn och hämta vid vissa tomter uppe i skogen. På den tiden tog sophämtningen både två och tre dagar i veckan, mot idag en. Vi åker till Långholmen, Oxelholmen och sen till Granholmen där Stefan ännu en gång fyllt bryggan med säckar och där det visar sig finnas mycket smått och gott i dem

– Ja, det största problemet med sophanteringen är faktiskt att folk inte respekterar att det bara är hushållsopor man får kasta i sina sopsäckar, påpekar Jonas och värst är sommargästerna! Ni kan inte tro vad de stoppar ner krossat glas, järn -och plåtdelar, utjänade grillspett ja allt man kan tänka sig. Risken för skador är

Ett litet "sopberg" på bryggan i Nore förinsamlat av Stefan. I bakgrunden syns huset som August Strindberg hyrde en gång i tiden.

mycket stor. Men jag plockar ur eländet så gott det går och låter det stå kvar vid soptunnan och det kan ske både en och två gånger innan vederbörande förstår att lämna det på annan plats. Andra tar för givet att allt de inte vill ha av extra sopsäckar, gamla möbler, virke, bådynor osv., ställer man vid soptunnan och vips är det borta nästa gång de går för att lämna soppåsen. Men det är inte vårt jobb. Blir jag vänligen ombedd om en extra sopsäck någon gång kan jag vara bussig, men annars får den stå kvar.

– Det har visserligen blivit något bättre med åren, många har väl insett att det inte är någon kran som lyfter soporna från ön, utan att det är människor som gör jobbet.

Jonas servar ca 350 hushåll, uteslutande sommargäster. Sopsäsongen varar mellan vecka 18, i slutet av april, till vecka 42, mitten av oktober. I början och slutet av perioden hämtas soporna en gång varannan vecka, medan de dessemellan hämtas en gång varje vecka. Totalt hämtar Jonas ca 5 700 säckar per säsonr i sitt distrikt.

På vintern får de fastboende och de som tillfälligt vistas i sina sommarhus själva ta hand om sina sopor, då finns vinterskjul för hushållssopor på de större öarna, i mitt distrikt på Runmarö i Långvik, Styrsvik, Södersunda, Söderby och Kila. Där kan man också själv lämna grovsopor vid några tillfällen per år.

Vi fortsätter över Ladholmsfjärden förbi Idön där Jan Lindblads omtalade tigrar förr spatserade omkring i frihet. Det var en lustig syn minns Jonas. En gång åkte de med skolbåten till Stavsnäs, visserligen instängda i en låda men för barnen blev det ändå en ovanligt spännande början på en skoldag. Idag verkar ön öde, endast ett svanpar rör sig vid strandkanten, till synes omedvetna om historien.

Jonas tar ombord sopsäckar från "lillbåten". Stefan assisterar.

På Storön står sopkärlen i en prydlig rad ett stenkast från bryggan. Jonas gör fint med nya säckar.

Vi angör Aspö, där soporna förr hämtades vid varenda liten brygga runt ön, men där han numera bara behöver gå in vid den allmänna bryggan. Där är alla säckar samlade i ett gemensamt sopskjul som uppförts av tomtägarföreningen i samarbete med Värmdö kommun.

– Första tiden när skjulet var nytt, ökade sopmängden påtagligt, berättar Jonas. Det gick ju inte att hålla koll på vem som lämnade vad. Efterhand har det normaliserats men en och annan säck är fortfarande utan avsändare.

Idag är det fullt med trasigt glas längst ner i en av säckarna och när Jonas får den ombord går den sönder och glaset rinner ut i båten. Jonas suckar uppgivet när han sopar upp skärvorna.

Ibland säger vädret ifrån

Sophämtningen som Jonas schemalagt till måndagar, får ibland anpassa sig efter vädret, framförallt efter vinden. Blåser det för mycket eller åt fel håll kan det bli knepigt att gå in vid vissa bryggor och dessutom kan det vara riskabelt när båten är nedtyngd av sopor. Vissa bryggor är dessutom väldigt svåra att lägga till vid. Det finns inga ordentliga förtöjningsanordningar eller ens tillräckligt med plats att komma intill. Det är trist tycker Jonas och försvårar arbetet påtagligt. Han önskar att de som har sophämtning vid bryggor, ser över dem kontinuerligt och ser till att det är möjligt för oss att göra vårt jobb och därmed bidra till att de själva har rent i tunnorna. Men mycket av det negativa i jobbet uppvägs av arbetsmiljön i skärgården. Det är fantastiskt att få ha allt detta som arbetsplats, säger han och pekar ut över fjärden. Jonas som är uppvuxen på Runmarö, bodde i Långvik till för ca ett år sedan, då han och hans hustru Maud och boxern Stina flyttade till Grenskär, ute i havsbandet söder om Jungfruskär.

– Där trivs vi bra, säger han förtjust. För trots att jag alltid bott på en ö, så är det ändå stor skillnad. Här är "ännu mer" nära naturen, om du förstår vad jag menar. Jonas fru Maud säljer annonser på distans och som omväxling åker hon in till Stockholm på kundbesök en till två gånger i veckan.

– Det fungerar utmärkt, tycker Jonas, för även om vi bor långt ut i skärgården, så tar det inte mer än 40 minuter till fastlandet. På sommaren är Jonas arbetsschema fullspäckat medan det på vintern är lite lugnare, då jobbar jag när det går helt enkelt. Ibland får jag ta hydrokoptern till hjälp. Annars finns det alltid att göra, ja hur mycket som helst faktiskt. I vinter har jag ägnat mycket tid till att renovera huset på Grenskär.

Ska vi åka till stán under vinterhalvåret, kan vi beställa helikoptern tre gånger i veckan. De hämtar oss på vår ö och släpper av oss på helikopterplattan i Gamla Stán. Vi kan åka in på morgonen och hem på kvällen. Från storstadsvimlet till den yttersta skärgården på ca 30 min, en märklig upplevelse!

Vi går förbi Ladholmen till Munkö, orkideernas ö, men idag är det än annan doft som slår emot oss. Där ligger ett nytt insamlat sopberg och väntar och visst luktar det.

– Det är ingenting mot dessa heta sommardagar när luften står still och folk har lagt fiskrens o dyl i säcken, säger Jonas och skrattar. Man vänjer sig påstår han, men själv är jag tacksam för att jag

På Aspö har tomtägareföreningen byggt ett sopskjul i samarbete med Värmdö kommun.

till och med hängde regnkappan över axeln när jag for hemifrån i morse. Efter Munkö tätnar dimman och Jonas slår på radarn när vi går mot Runmarö kanal där Stefan möter upp med ännu ett lass. Vi lägger till vid Storön och tar ombord både Stefans säckar och det halvdussinet som väntar i tunnerna på ön. Jonas har snart fyllt fyra sling och sopberget växer snabbt i höjden och når nu nästan upp till vindrutan. Med tanke på den sjunkna systerbåten så känns det lite pirrigt så här i slutet av turen. Fören på båten tynger ner och när vi går över Nämdöfjärden och en stor militärbåt drar förbi och gräver upp stora vågor i sjön, får Jonas vända aktern mot dem för att inte Frida ska dyka och.....

Vi är nu nära Stavsnäs och kan välja att avsluta färden här. Ingen skulle tro annat än att det var på grund av tidsbrist. Men med Jonas trygga sätt och proffsiga båthantering väljer vi att följa soporna till ändstationen. Dimman har lättat och solen tittar försiktigt fram. Ejderhonor med sina dunbollsungar skyndar kors och tvärs över fjärden i skydd för båttrafiken och på flera ställen längs vår färd sitter folk i småbåtar och drar strömming. Jonas saktar farten när han passerar dem och får tacksamma vinkningar tillbaka. Sista anhalten på turen är klar och vi styr kosan mot Bolvik, där Jonas strax innan vi kommer fram gör oss uppmärksamma på vad han kallar Hägerön, ett fingerat namn alltså, en kobbe alldeles intill farleden där en mindre koloni hägrar ogenerat låter sig beskådas.

Fotomodeller och hammockar

I Bolvik, en av uppsamlingsplatserna för skärgårdssopor, lyfter Jonas, med hjälp av en elektronisk styrd kran, vant ur ett sling sopor i taget och lämnar över dem i en av de komprimatorer som Värmdö kommun har uppställda där. Och sen skrubbas Frida ordentligt ren innan dagens arbete är över.

Kontakten med gatukontoret är bra, tycker Jonas, men är lite bekymrad över att det är sådan omsättning på personal, framför allt på kundtjänst.

– Det är ju oftast dem vi har kontakt med och det tar ju ett tag att bygga upp en relation så man vet vem man pratar med.

-Tråkigt att Erpemo på Möja inte kunde få vara kvar, det funkade så bra när kundtjänst och debitering låg hos dem. De kommer ju själva från skärgården och vet precis hur allt fungerar där, vilket kan vara svårt för andra att riktigt sätta sig in i.

Däremot är det mycket bättre vid Bolvik sedan kommunen gjort ordning och bytt utrustning där. Tidigare var det rent livsfarligt att jobba där. Kranarna var undermåliga och risken att få dem i skallen var överhängande. Containrarna likaså, med ett enkelt handgrepp kunde man öppna dem och lika enkelt var det att sätta igång "massakern". Der var livsfarligt helt enkelt. Tur att ingen hann komma till skada. Jag vågar inte tänka på vad som kunde ha hänt om några barn fått för sig att leka där. Nu är det i alla fall ordning och reda och det känns tryggt och säkert att arbeta. Jonas har hållit på med båttransport sedan 1991 och innan dess reparerade han och byggde båtar på Stockholms Marinteknik.

På Storön vid inloppet i Runmarö kanal finns många tunnor att tömma..

Nedan: Ändstation Bolvik.

När Jonas inte kör sopor kör han scouter, dykare, hammockar, kajaker, virke, gräsklippare. ja, allt man inte vill eller kan ta på Waxholmsbåten och lite till. Jonas skrattar och säger: Häromdagen körde jag sju fotomodeller och en massa kläder ut till en ö, där de skulle fotografera för en modekatalog under en vecka. Det roligaste var ändå att deras fotograf, några dagar innan, ville ut på en sigtseeingtur och beställde den av mig. Han pekade ut vad han ville se ur Jeppe Wikströms fina skärgårdsbok i bilder och sen var det bara att kryssade runt bland de sevärdigheter han valt. Ett varierande arbete, inte sant?

– Ibland hoppar jag in och kör taxibåt i Stavsnäs. Det har blivit ganska mycket jobb där. Jag har t ex fått hand om transporterna för en ny tvärförbindelse som börjat gå mellan öarna med fisk, grönsaker och annat som har med skärgårdskrogar och butiker att göra. Det blir tre turer i veckan. Och så kör jag "vanligt folk" förstås, som av olika anledningar vill ut i skärgården. Men det roligaste är i alla fall att köra sopor, fast det kanske låter knasigt, men det är ett fritt och skönt jobb. Jag sköter mig själv och lägger upp jobbet som jag vill. ❑

Text: RENÉE ENGSTRAND
Bilder: RENÉE ENGSTRAND & BIRGIT WAHRENBERG

PRIVAT TANDLÄKARNA

Leg tandläkare

Stefan Jonsson
Tel 570 323 88

Anders Wahlberg
Tel 570 319 80

* Barn och ungdomstandvård
* Behandling och kostnadsförslag omgående
* Estetisk tandvård
* Anslutna till försäkringskassan
* Akuta patienter välkomna

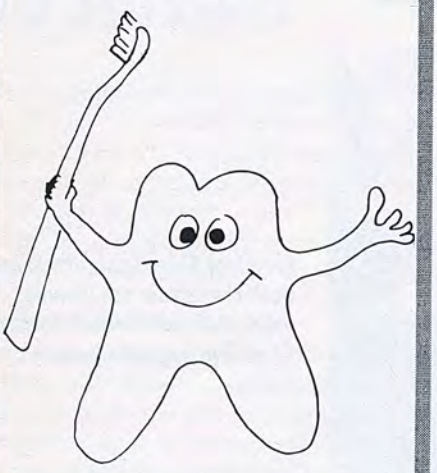

Björnskogsvägen 26
Gustavsberg

Välkommen!

SVERIGES TANDLÄKARFÖRBUND

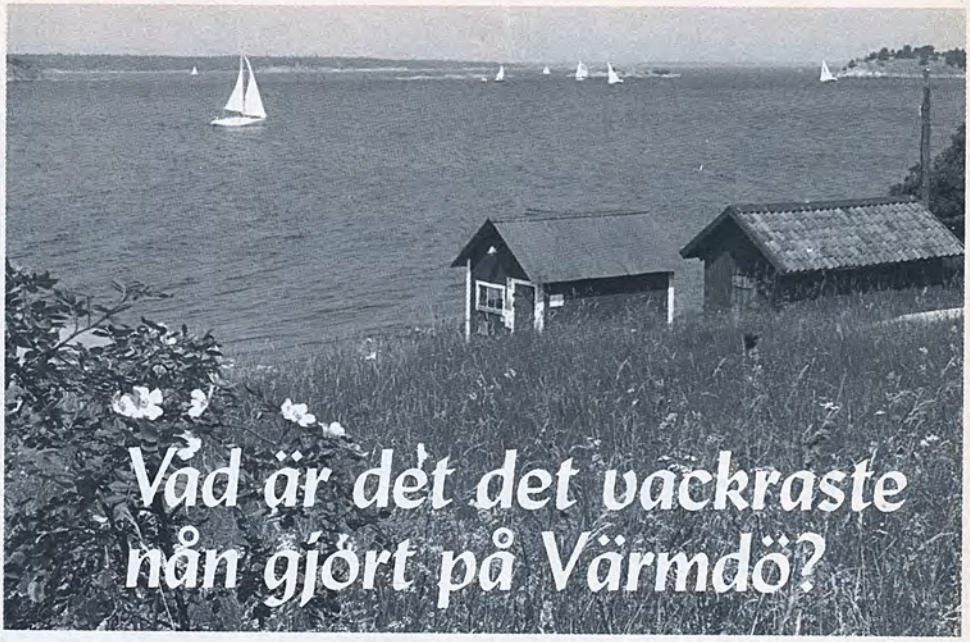

Vi går omkring och klagar över en massa fula saker som dyker upp runt omkring oss. Och så ser man plötsligt något vackert eller roligt. Plötsligt blir man glad!

Första gången vi körde in i rondellen vid motorvägen slut utanför Mölnvik höll vi faktiskt på att köra av vägen. Det var den nya Gräsown skulpturen, eller vad man skall kalla den. I början såg det ut som om den höll på att tippa. Men nu höjer den sig över den lilla dammen, som korsning mellan en mullvadshög i Skåne och en fallosymbol från gamla Egypten. Vacker är den i alla fall! Lust och fägring! Den skulle mycket väl kunna kandidera för det nya **SKÖNHETSPRIS** som Skönhetsrådet i Värmdö har instiftat och härmed utlyser.

Och det är du som läser det här som ska komma med förslag. Priset är alltså tänkt som en uppmuntran till någon i Värmdö som gjort något fint och som en uppmuntran till oss alla.

Det byggs ju faktiskt en massa fint och görs en massa fint också i liten skala som man blir glad åt fast man knappt märker det.

Man går förbi en trädgård där någon lagt ner sin själ, någon har målat fönsterbågarna kring sin stuga så att det lyser om hela kåken...

Eller också har gatukontoret fått till det fint i någon korsning... Eller en byggmästare som låtit bli att spränga bort en bergknalle vid projekteringen av någon ny industrilokal.

Några avskräckande exempel skall vi inte dra, vi glömmer den nya bensinmacken vid Ålstäket, vi glömmer bråten vid vägen ute vid Älvbyn...

Alla värmdöbor, bofasta såväl som sommargäster, får vara med och tävla. På en av öarna ute i skärgården såg vi ett vackert båthus, till exempel. Och vi gick in i det vackra parklandskapet på Biskopsö där skärgårdsstiftelsen och deras tillsynsman Dan Sundberg lägger ner ett underbart jobb.

Det finns mycket som är prisvärt. En dag röjer man kanske upp vid Ålstäket, i bråten av futtar och marknadsstånd. Det ska vi tacka särskilt för, med herdersomnämnande.

Någon gång vid jultid ska vi hylla pristagare samt den som föreslagit vederbörande. Det krävs alltså att du som läser det här verkligen ställer upp och skickar ditt förslag.

När du ser något som gör dig glad och som är gjort av en människohand ska du skriva ett litet brev eller vykort till Skönhetsrådet. **Adress: Runda huset, 134 81 Gustavsberg. Tel 08-570 381 00.**

Olika priser kommer att delas ut, dels till det förslag som får Skönhetspriset, dels till den som ställt förslaget. Andra och tredje pris hedersomnämnanden, diplom.

Ni har sommaren på er. I oktober går juryn, som utgörs av Skönhetsrådet, igenom förslagen som sedan presenteras i Värmdö tidning.

Hjälp till att göra Värmdö vackrare och ha en fin sommar!

För Skönhetsrådet i Värmdö
LARS WESTMAN

Skärgårdsmässan invigdes av kung Carl XVI Gustaf. Musik av Wermdö Brass.

Finaste tipsen från tre skärgårdar

❑Maknadsförare från Stockholms, Åbolands och Ålands skärgårdar visade upp den största tradionella skärgårdsmarknaden med konsthantverk, färsk och rökt fisk, stekt strömming och allt som hör en skärgårdsmarknad till vid Wasahamnen på Djurgården i Stockholm i slutet av maj.

Men också den moderna skärgården med IT, distansarbete, öskolor och näringslivsprojekt presenterades. Projektet Skärgårdskraft visade i sitt tält bl a öskolornas IT-satsningar, och där skärgårdsskolorna i Värmdö sannerligen höll sig framme då man visade sitt framgångsrika arbete med att göra skolan till öns träffpunkt.

Skärgårdsmässan arrangerades av bl a Nordiska Ministerrådets Skärgårdssamarbete.

Vid kung Carl XVI Gustafs invigning av mässan svarade Wermdö Brass för musiken.

Massor av utställningar, marknader och musik följde under två dagar.

Landstinget var representerat genom projektet Skärgårdskraft. Värmdö Kultur- och Fritid hade egen röd bod med informationsbrochyrer kartor över Värmdö och skärgården och med ett bord dukat med kaffeservisen Blå Blom från Gustavsberg.

Värmdö hade egen turistbod med informationsmaterial och kaffebord dukat med servisen Blå Blom.

I det otroliga artistprogrammet på mässan medverkade förutom Wermdö Brass Lill Lindfors och Skärgårdspojkarna

Projektet Skärgårdskrafts ledare Berit Nordström och Värmdös oppositionsråd Christer Hedberg (s) på den engelska kuttern Deodar.

Hela Skärgården på ett nummer

Skärgårdstelefonen

08-457 00 01

– ett samtal tusen tips – vanlig samtalstaxa

INNEHÅLLET

Utflyktstips	11#	Båtinfo	50#
Evenemang	12#	Båtluffning	52#
Öar & platser	13#	Barntips	80#
Boende	20#	Hundars info	90#
Bed & Breakfast	25#	Stockholmstelefonen	99#
Fest & konferens	29#	Skärgårdsstiftelsen	71#
Krogar & affärer	30#	Din Skärgård	2200#
Aktuellt skärgårdsväder	44#	Skärgårdshandlarna	3200#
Vintertips	47#	Waxholmsbolaget	9000#

Ring Skärgårdstelefonen och tryck 200# så kan du beställa en folder med karta och hela innehållsförteckningen. Skärgårdstelefonen är ett samarbete mellan Stockholm Information Service och skärgårdskommunerna.

BN Lag & Förvaltning KB

Allmän juridik, kommunalrätt och förvaltningsrätt

Behöver Du upprätta juridiska dokument?

Har Du svårigheter i kontakten med domstolar eller myndigheter?

Jag lämnar råd och biträde i allmänjuridiska- och förvaltningsrättsliga frågor.

Bo Nilsson

Telefon/Telefax 08-570 224 16

E-mail bo.nilsson@varmdo.mail.telia.com

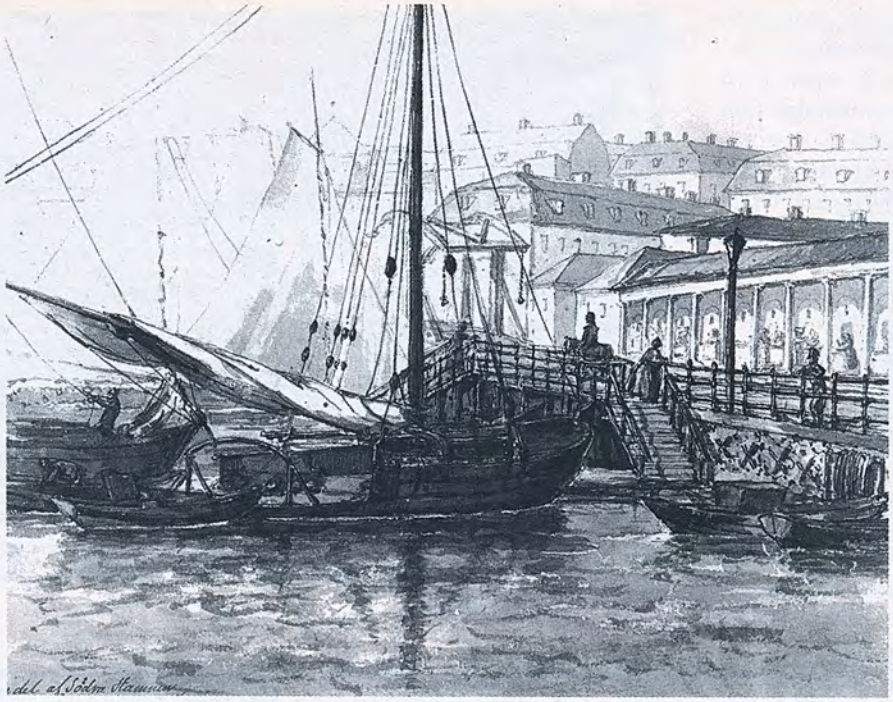

Södra Hamnen och Gröna gången. Lavyr av Alexander Wetterling 18/4 1826.

Bild: Stockholms stadsmuseum

Skärgårdsbornas eget torg – Skärgårdstorget vid Slussen

❑Nu ska skärgårdsborna få möjlighet att marknadsföra sin unika boendemiljö och de varor de själva producerar, t ex fisk och hantverksprodukter. På Skärgårdstorget vid Slussen finns plats för utställningar, servering, stuguthyrning, bokning av Bed & Breakfast och bokning av båtresor.

Skärgårdstorget, som invigdes den 27 juni ligger vid Skeppsbrokajen vid Slussen bara ett stenkast från Djurgårdsfärjan.

Mer än en marknadsplats

Skärgårdstorget ska vara det som saknats så länge, nämligen en samlande plats för allt som rör skärgården och skärgårdens intressesfär. En plats där kommersiella, informativa, kulturella och myndighetsfrågor möts och samsas. Skärgårdstorget ska alltså vara mer än en marknadsplats. Det ska vara ett informationscentrum, skärgårdsbornas hemmahamn i Stockholm, mötesplats för skärgårdsfrågor, ett skärgårdskulturellt centrum, en introduktion till skärgården, en plats för utbildning i skärgårdsfrågor och en permanent mässa för produkter och tjänster som intresserar skärgården inom skärgårdens intressesfär.

Beslutet om Skärgårdstorget togs av Stockholms kommunstyrelse i maj och är resultatet av flerårigt arbete där bl a skärgårdsbefolkningens egen arbetsgrupp varit djupt engagerad och kommit med konstruktiva förslag.

– För att Skärgårdstorget skall bli en lyckad satsning krävs en god förankring hos skärgårdsborna, framhåller Göran Stenstrand hos Runmarö LightHouse, som från början tog initiativet till torget.

Stockholms stad bidrar med 1,5 miljoner kronor, landstinget förväntas bidra med lika mycket.

– Beslutet om Skärgårdstorget kom sent så i år och utrymmet är betydligt mindre än ursprungligen planerat, säger Mats Wåhlin på Stockholm Information Service (SIS). I år har vi lokalutrymmen på 165 kvadratmeter. Därtill kommer ytor på kajen för servering och torgförsäljning. Årets Skärgårdstorg blir en försöksverksamhet. Vi får se om platsen är riktigt vald.

– Om så är fallet hoppas vi nästa år få tillgång till ytterligare 300 kvadratmeter.

– SIS ägs ju av Stockholms stad och landstinget och vi blev därför engagerade för att snabbt få igång en verksamhet. Framtiden får avgöra om den nya Skärgårdsstiftelsen bör var huvudman för Skärgårdstorget, avslutar Mats Wåhlin.

Skärgårdsmuseet i Stavsnäs Sommarhamn invigde sina ombyggda lokaler härförleden. Skärgårdsmuseet är sedan 1974 inrymt i Byrströms f.d. lanthandel från 1877. Redan förra året gjordes en stor om- och tillbyggnad. Under vintern har övriga rum renoverats, bl a i har museets entrésal totalrenoverats.

Insamling och bidrag

Skärgårdsmuseet drivs av Föreningen Skärgårdsmuseet som med sina 1850 medlemmar är en av länets största museiföreningar. Under flera år har föreningen samlat in pengar för att kunna genomföra ombyggnaden. Stockholms läns landsting Skärgårdsfonden, Värmdö kommuns kultur- och fritidsnämnd, Pelarorden samt Wermdö Hushållningsgille har gett bidrag. Kulturhuvudstadsårets utställningar har finansierats genom bidrag från landstingets kultur- och utbildningsnämnd.

Invigningen förrättades av skärgårdslandstingsrådet Märit Friberg och kommunalrådet i Värmdö Roland Ekstrand (fp).

"Barn i skärgården"

Kulturhuvudstadsårets utställningar heter "Invandring i skärgården" och "Barn i skärgården". Bland basutställningarna märks skärgårdens geologi, landhöjning, gamla kartor, en översikt av skärgårdens näringar med material från skärgårdskännaren Bertil Hedenstierna, sjöfart, fiske, jordbruk och lanthandel. I den nya båthallen visas två av museets båtar, en över 100 gammal singösnipa samt sandhamnslotsens Kalle Starks lotsbåt med sprisegel, byggd år 1900. På den tiden fick lotsen ta sin båt på släp under lotsningen för att kunna segla hem efteråt.

Föreningen publicerar medlemstidningen Skärgård. En filial till Skärgårdsmuseet finns i Gamla skolan i Sand på Nämdö.

Text och bild: BIRGIT WAHRENBERG

Skärgårdsmuseet är sedan 1974 inrymt i en f.d. lanthandel i Stavsnäs Sommarhamn. Vid invigningen medverkade bl.a skärgårdslandstingsrådet Märit Friberg (t.v i folkdräkt) och ordförande i kultur- och fritidsnämnden i Värmdö, Roland Ekstrand (t.h)

Se spännande utställningar om livet i skärgården förr! Gör ett besök på Skärgårdsmuseet Nu i ombyggda lokaler

SÄLJA HUSET?

Välkommen till Din specialist på hemmaplan.
Auktoriserad fastighetsmäklare med över 20 års verksamhet på Värmdö.

Fri värdering.
Personlig service.

08-571 519 44

GÖRAN PERSON **VÄRMDÖ Egendomsförmedling AB**

AUKTORISERAD MÄKLARSAMFUNDET

En härlig fyndplats!

Hos oss är hyllorna alltid fyllda av porslin, konstgods, bestick, kastruller, pannor, grytor och plast för kök, bord och fritid.

Vi har alltid fina fyndvaror!

BLÅ BLOM
OLD GUSTAVSBERG
BENPORSLIN
BONE CHINA

Gustavsbergs Fabriksbod

Gustavsbergs Hamn. Tel 08-570 356 55. Öppet: månd-fred 10–17, (mitten jun–mitten aug till 18), lörd 10–15, sönd 11–15
Buss 424–440 från Slussen. 20 min. motorväg 222 för bilen.

Nämdö

blomstrande hagmarker och karg utskärgård

Runmarö

en oas i havet

Sandhamn

seglarmetropol, badstränder och kulturminnen

Lådna/Hjälmö

öppna landskap och vackra promenadstråk

Svartsö

en levande ö

Möja

ön vid horisonten

Lokal ö-information Guldgruva för kulturisten

❑Värmdö är kommunen med mer än 10 000 öar som börjar 15 minuter från Stockholms city och slutar 12 distansminuter ut i Östersjön. Värmdö erbjuder sol, bad, fiske och båtliv givetvis. En avgjord plats har också kulturen som genom åren vuxit upp och format våra skärgårdssamhällen.

Värmdö kulturkontor har i ett samarbete med ideella arbetsgrupper på öarna och landstinget tagit fram sju foldrar för att berätta och sprida information om den kultur som blomstrar på på våra öar, Nämdö, Runmarö, Sandhamn, Möja, Lådna/Hjälmö och Gällnö (intill visas framsidan på foldrarna, Gällnö saknas).

Livet på de större öarna med bofast befolkning tar inte slut när semestern är över. Livet fortsätter året runt, men är av annorlunda karaktär. Det är den tillvaro, som för de flesta bofasta ger livskvalitet och en extra dimension år vardagen.

– Det är också detta som skärgårdsbefolkningen delar med en ny typ av turist, kulturturisten, säger kultur- och fritidschefen i Värmdö, Birgitta Hansson. Besök skärgården under höst, vår och vinter och upplev något annorlunda. Det finns möjlighet till övernattning med Bed & Breakfast på de flesta större öarna året runt.

Foldrarna finns hos Värmdö Turistbyrå, tel 08-570 346 09, öns egen lokala I-punkt (se intill) och på Skärgårdstorget vid Slussen. Auktoriserade skärgårdsguider finns på alla större öar (se intill).

För foldrarnas design svarar Runmarö Lighthouse och det är Jonas Ramn som målat akvarellerna. Landstinget har bidragit till kostnaderna

Upptäck skärgården

Välkommen att upptäcka skärgården med oss skärgårdsguider. Vi visar dig våra öar, guidar under båtresan, skräddarsyr arrangemang och temaresor efter dina önskemål. Flera av oss är språkauktoriserade. Auktoriserade guider finns från Arholma i norr till Mörkö i söder. De här bor i Värmdö:

NINNI FERNLÖF, Runmarö, tel 08-571 521 00
JON FJÄRDHÄLL, Gillinge, tel 08-571 580 12
LOTTA FOGELSTRÖM-RYDGREN, Möja, tel 08-571 648 13, äv engelska
LOTTEN HJELM, Jungfruskär, tel 08-571 580 14
WILMA LATOS, Nämdö, tel 08-571 565 21 äv tyska
BEATRICE NORDLING, Stavsnäs, tel 08-571 518 89, äv engelska, tyska, spanska
SONJA NÄSLUND, Sandhamn, tel 0708-53 13 90, äv engelska
GUNILLA PETTERSSON, Sandhamn, tel 08-571 534 53
LILL RINGQVIST, Hjälmö, tel 08-571 661 33
EVA ROXELL, Runmarö, 08-571 523 93, äv engelska
STEFAN RYOTT, Stavsnäs, 08-571 516 60, äv engelska
PER SCHIERMAN, Hjälmö, tel 08-571 661 33
JOHAN STAKE, Bullerö, tel 571 590 92, äv engelska
CAMILLA STRANDMAN, Nämdö, tel 08-571 564 18, äv engelska
GUN TJULANDER, Runmarö, tel 571 520 61, äv spanska

I-punkter på öarna

NÄMDÖ
Guns Livs, Solvik
571 563 79
Östanviks gård
571 564 18
RUNMARÖ
Runmarö Krog & Dykcenter
571 528 70
Solberga gård
571 520 61
SANDHAMN
Sandhamns Turistinfo 571 530 00
MÖJA
Itcanbedone
571 646 15
SVARTSÖ
Svartsöboden
542 473 25
LÅDNA/HJÄLMÖ
Lådna Handel
542 472 53
GÄLLNÖ
Gällnö Vandrarhem
571 661 17

GUSTAFSBERG 1996

Gustafsbergs Porslinsfabrik lever vidare och har en alldeles egen butik...

Där kan du fynda bland serviser, koppar och fat, krukor från förr och nu...

FABRIKENS BUTIK

Du hittar oss vägg i vägg med Rimi i Gustavsbergs Hamn.

Tel 08-570 306 55 *VÄLKOMMEN!*

Dan i stan med Lillsved

❑På Lillsveds folkhögskola, som ligger på norra Värmdö, studerar eleverna ledarutbildning med profiler som idrott, friskvård, hälsa och fritid. En gång varje år arrangerar skolan "Dan i stan", som är ett arrangemang som går ut på att marknadsföra skolan och informera om de olika utbildningarna.

– I år gick "Dan i stan" av stapeln den 12 maj. Enligt traditionen hyr vi "plattan" på Sergels torg där vi hade två uppvisningar och bl a presenterade idrotter som man kommer i kontakt med på Lillsved. Det är ett uppskattat arrangemang som lockar stor publik, berättar Mina Järleström en av Lillsvedseleverna.

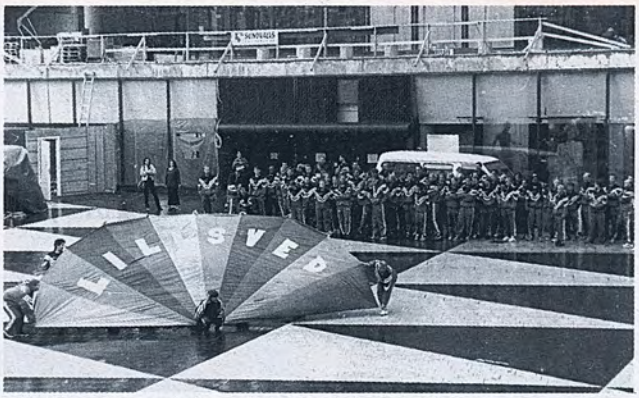

Enligt traditionen hyr Lillsved "plattan" vid Sergels Torg för olika uppvisningar som skall informera om skolans verksamhet.

Lemshaga Barnakademi flyttar till Lissabon

❑Under några dagar i juli kommer Lemshaga Barnakademi att flytta till Lissabon. Representanter från skolan har bjudits in till världsutställningen Expo '98 för att demonstrera hur de arbetar med IT i utbildningen. Åhörarna kommer att vara skoldirektörer, utbildningspolitiker och pedagoger från hela Europa samt USA och Australien.

– Vi har blivit inbjudna av KK-stiftelsen, som finansierat en stor del av vår IT-satsning, säger Daniel Lundquist på Lemshaga Barnakademi. De arrangerar ett internationellt IT-symposium i den svenska paviljongen mellan den 6 och 11 juli. Lemshaga Barnakademi kommer tillsammans med tio andra skolprojekt från hela Sverige att visa hur vi arbetar pedagogiskt med IT som ett viktigt redskap.

IT-symposiet arrangeras med just IT som bas. De ca 300 deltagarna kommer att få vara med om ett annorlunda symposium som mer påminner om ett direktsänt TV-program än en traditionell konferens. På satellitlänkar, video, internet men också live kommer Sveriges skolminister, representanter för Europas näringsliv, FN:s generalsekreterare, ledande internationella pedagoger och många fler att kommunicera vad de vill, tror och tänker med skola och utbildningsväsende världen över.

– Vi kommer att demonstrera hur vi tillsammans med lärare, föräldrar och det övriga samhället, försöker utveckla och förbättra förutsättningarna för skolan och lärandet. Vi kommer att koncentrera oss kring våra IT/mediaprojekt samt föräldrasamarbetet.

MILJÖ
VISION
Vi slamsuger din slutna tank
och även din slamavskiljare.
Vi högtrycksspolar din infiltrationsanläggning
och dina avloppsrör.
Vi levererar vatten till pooler och brunnar.
Ring 570 300 14
Jour dygnet runt
PER GÖRANSSON MED PERSONAL

Rekor Carl-Olof Sandquist berättade om ö-skolornas IT-satsningar i projektets Skärgårdskrafts tält på Skärgårdsmässan i Stockholm för några veckor sedan.

Skolan blir hela öns kunskapscentrum

❑IT-tekniken vid Värmdös skärgårdsskolor kommer att byggas ut så att ett nätverk binder ihop skolorna och skapar bättre möjligheter för gemensamt arbete och distansundervisning.

Lokalbefolkningen och företagen på öarna kan också dra nytta av satsningen genom att de erbjuds lokaler och utrustning

Skärgårdsskolorna och öarnas biblioteksfilialer i Värmdö bygger upp IT-tekniken så att de fungerar som lokala resurscentra. IT-utrustningen skall kunna användas av såväl skolelever som i distansundervisning för vuxna och övrig kompentensutveckling för företag, privatpersoner och turister. Redan i höst kommer Möja skola att bygga ett fungerande nätverk mellan skärgårdsskolorna.

Målsättningen med projektet, som heter Kunskapens öar, är att öka skärgårdsbefolkningens tillgång till kompetensutveckling för att vidga deras möjligheter på arbetsmarknaden, vilket kan ge återverkningar på regionens internationella kontakter.

Elektronisk bokföring

– Meningen är att skärgårdsskolorna skall vara en länk mellan föreningsliv och näringsliv i skärgården. Ett kunskapscentrum där medborgare skall ha möjlighet att kunna delta i kurser i elektronisk bokföring, anbudsgivning och företagsekonomi. Genom att erbjuda A-kurser i alla kärnämnen på gymnasiet höjs den allmänna kompetensen, framhåller Carl-Olof Sandquist, rektor för skärgårdsskolorna i Värmdö.

– Vi vill samarbeta med komvux och gymnasiet i Värmdö, men det finns ju också många andra utbildningsanordnare.

Kompetensutveckling stoppar utflyttning

– Vi menar att de speciella förhållanden som råder för de små skolorna och biblioteken gör att en satsningen på förbättring av alla typer av kommunikationer ger många positiva återverkningar på andra områden, fortsätter Carl-Olof Sandquist.

– Arbetsmarknaden för IT-kunniga växer alltmer, IT-kompetens krävs. De internationella kontakterna kommer att underlättas samt att barn, ungdomar och kvinnor får lika goda möjligheter till kontakter.

Landstingets skärgårdsfond bidrar med 260 000 kronor till projektet för inköp av datorer och maskinvaror. Det är, den största kostnaden i projektet, som totalt beräknas gå på 742 000 kronor. Värmdö kommun bidrar med 300 000 kronor.

Landstinget framhåller i sin beslutsmotivering att skolorna är en viktig faktor för in- och utflyttning till öarna. Om skolan läggs ner finns det risk att befolkningen minskar. Att utveckla skolorna till lokala resusrscentra för hela befolkningen är positivt. Projektet gör det möjligt att utveckla framtida kompetent arbetskraft på öarna Det är viktigt för näringslivet att det finns kvar ungdomar med kompetens. Genom IT-tekniken får företagen möjlighet till kompetensutveckling och kan därigenom höja sin konkurrenskraft.

Text: BIRGIT WAHRENBERG

I Värmdö finns följande skärgårdsskolor:
Svartsö skola, 22 elever
Möja skola, 36 elever
Sandhamns skola, 7 elever
Runmarö skola, 29 elever
Nämdö skola, 18 elever

GYLLENFORSEN
FASTIGHETER

Tel 08-570 394 00
Fax 08-570 303 53

Lemshaga Barnakademi bygger ut och startar årskurs sju i höst.

På Lemshaga gör eleverna egna nyhetsprogram för andra ungdomar runt om i världen

Rektor Per Branzén

❑Friskolan Lemshaga Barnakademi med adress Ingarö, som öppnade för tre år sedan, skall i höst starta årskurs sju.

En ny byggand i röd träpanel med undervisningslokaler smälter perfekt in i den lantliga atmosfären.

– Skolan har idag 202 elever och 33 personal och starten av årskurs sju är den tredje etappen i skolans utveckling. Vi började med förskola och lågstadium och fortsatte sedan med mellanstadiet, berättar skolans rektor Per Branzén. Vi bygger så att säga på underifrån.

Lemshaga Barnakdemi har som devis "Skolan med kycklingar och datorer" grundar sin undervisning på det faktum att barnet vid mycket tidig ålder lägger grunden till sin karaktär och till sitt förhållande till inlärning. Till Lemshaga kommer barnen när de är 3 år och stannar genom hela sin skoltid. Skolan vill se till att barnet tidigt ges den rätta stimulansen till att vilja lära sig och utveckla en ny kreativ miljö för inlärning som omfattar såväl barnen som deras föräldrar.

När barnen börjar på Lemshaga får de undervisning i grunderna för datoranvändning. Efter kursen får de ett datakörkort som innebär att själva kan starta datorerna och bäröja arbete.

"Children´s global news"

-Fokus i skolan är mediascentret, berättar Per Branzén där vi startat projektet "Children´s Global News". Det är ett nytt sätt för barn att kommunicera och förstå sin omvärld. Ett kontinuerligt återkommande nyhetsprogram producerat för elever och av elever runt om i världen. Nyheterna som presenteras är utvalda av barn och bygger på barns perspektiv och upplevelser.

-Vi vill skapa ett internationellt nätverk av skolor där elever och lärare, med dessa nyhetssändningar som bas. Kommunicerar, producerar och gestaltar med och för varandra via Internet.

-Skolorna är geografiskt placerade i olika världsdelar och rep resenterar olika kulturer, traditioner, värderingar, samhällssyn etc. Varje gemensamt producerat nyhetsprogram sänds minst en gång i månaden.

Internationell förståelse. Analysförmåga

Målet med projektet är att skapa ökad internationell förståelse hos barn och ungdomar genom att de utvecklar sin analysförmåga, nya tankestrukturer och sin förmåga att dra slutsatser.

-Den största pedagogiska möjligheten ligger i att här utvecklas ett levande läromedel som befinner sig i ständig förändring. Dessutom stärks elevernas motivation av att de arbeta med verkliga mottagare.

Föräldrasamarbete

Föräldrasamarbetet, är som nämnts, en viktig del på Lemshaga . Det visar sig framför allt i de planeringsgrupper som föräldrarna medverkar i . Sportgruppen som har till uppgift att utanför schemalagd skoltid skapa tillfällen för Lemshagabarnen och deras familjer att prova på olika former av idrott och utbyte med andra skolor. Djur & Naturgruppen ska på ett inspirerande sätt verka för att de svenska traditionerna hålls levande men också att skapa egna "Lemshagatraditioner", t ex en Lemshagadag. Utemiljögruppen skall värna om och utveckla den trivsamma miljön och skolgården. Samrådsgruppen består av em medlem från varje planeringsgrupp. På sikt skall samrådsgruppen utvecklas till skolans lokala styrelse.

Varje förälder kan genom data, från bostaden eller via skolan, kommunicera med skolledning och lärare.

På Lemshaga Barnakademi går nästan uteslutande elever från Värmdö. Det är populärt gå på Lemshaga och i kön för att komma in står 1 200 barn.

Förutom skolpengar finansieras Lemshagaprojektet från KK-Stiftelsen, Telia, Apple och Sony.

Uppfinnar- och experimentverkstad

En nyhet från i höst blir den nya Uppfinnar & Experimentverkstad – Vi har påbörjat ett samarbete med Astra. Tre steg planeras. 1. Astra är aktivt med och utformar en uppfinnar & experimentverkstad. 2. Kompetensstöd med forskare från Astra som samarbetar med lärare på Lemshaga. 3. Ett långsiktigt samarbete med Astra kring ett speciellt forskningsprojekt för våra elever, avslöjar Per Branzén.

– Stiftelsen Carpe Vitam, som är skolans huvudman, har som en viktig uppgift att samla näringsliv, skola och familj kring ett barns uppväxt. Vi har ett stort föräldraengagemang tillsammans med näringslivet och våra elever och lärare. Vi skapaar förutsättningar för en positiv och aktiv framtidstro, avslutar Per Branzén.

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Värmdöstudenter på Gullmarsplan och i Gustavsberg

Studentklasserna vid Värmdö Gymnasium gick ut på skolgården var för sig.

Tretton grabbar som gått fordonsprogrammet på Värmdö Tekniska skola i Gustavsberg tog studenten i maj.

Bild: BIRGIT WAHRENBERG

❑I år gick andra kullen studenter ut från Värmdö Gymnasium, hela 240 till antalet. Fyra klasser från naturvetenskapsprogrmmet, två klasser från samhällsvetenskapsprogrammet, en klass från handels- och administrationsprogrammet, två klasser från det estetiska programmet och en klass från barn- och fritidsprogrammet.

–Nästa vår kommer 300 elever att erövra den vita mössan vid Värmdö Gymnasium, berättar Mia Kvist, biträdande rektor.

I år gick varje klass ut för sig till väntande familjemedlemmar och bekant på skolgården.

Traditionsenligt var det uppdukat för lunch stora aulan. Och självfallet musik och tal.

Vid Värmdö Tekniska Skola på Idottsvägen i Gustavsberg var det också studentfest. Andra kullen elever, 13 till antalet samtliga pojkar, som gått fordonsprogrammet möttes upp av glada anhöriga på skolgården.

Även på Värmdö Tekniska Skola dukades upp gör studentlunch. Skolans rektor Kari Lehitmäki höll tacktal och företaget Eneqvist Bil delade ut stipendier till de elever som visat extra stort engagemang.

Värmdö Tekniska Skola är ren fristående gymnasieskola i Gustavsberg. Skolan har fordonsprogrammet och byggprogrammet.

Traditionsenlig studentlunch i stora aulan på Värmdö Gymnasium vid Gullmarsplan.

Ny fritidsgård i Stavsnäs

Den nya fritidsgården i Stavsnäs är inhyst i Stavsnäs Bygdegård som utökats med 225 kvadratmeter.

Bild: BW

❑Ungdomarna i Djurö-Stavsnäs kan glädja sig åt en ny fritidsgård. Den är inhyst i Stavsnäs Bygdegård som utökats med 225 kvadratmeter. Bygget har gjorts i samverkan mellan Värmdö fritidsförvaltning och föreningslivet i Djurö-Stavsnäs.

Under sommaren arrenderar Johan Berglind, Stavsnäs, fritidsgården för bl a café och minigolf. Från hösten tar fritidskontoret i Värmdö över driften.

Den nya gården innehåller bl a en egen stor lokal för luftgevärsskyttarna.

Hemmesta högstadieskolas stipendiater 1998

Följande elever har fått stipendium för att de varit goda kamrater och fina föredömen i skolan:

Åsa Sandqvist 9A, Sara Zetterberg , Carlone Törnberg 9C, Marina Lidgren 9C, Åsa Arvidsson 9C, Angelica Ohlsson 9D, Mari Whitlock 9D, Ulrika Axelsson 9E, Mikaela Kjellgren 9F, Nellie Lindeborg 9F, Karin Ulvshammar 9F.

Till Kungs

Lördagen den 6 juni på Sveriges nationaldag och Svenska flaggans dag firade vår kung Carl XVI Gustav, 25 år på tronen. Kungaparet firade med buffé på Stockholms Slott för 2000 inbjudna gäster, däribland fem representanter från varje kommun i Sverige.

Från Värmdö gick inbjudan till Margareta Nachmanson (m), kommunalråd, Anne Forslund, (c) skolstyrelsens ordförande och representant för SIKO, Skärgårdens Intresseföreningars Kontaktorganisation, Torbjörn Andersson, kommundirektör och vår egen kulturprofil, skribent och författare Edla Sofia Arvidsson.

Edla Sofia berättar:

– Margareta Nachmanson ringde mig i mitten av maj och sa helt sonika, att nu ska du vara med på Slottet. Du får en inbjudan så småningom och du får ha på dig vad du vill bara du kommer. Jag blev lite skärrad först men också smickrad förstås och det där med klädseln löste sig väldigt bra, eftersom jag fick låna en Värmdödräkt av Britt-Marie Ohlsson på Vuxenskolan. Jag kom till och med i klänningen fast jag lagt ut, säger hon och skrattar. Jag har lånat den tidigare när Värmdö kommun hade något jippo på Skansen, men det var ju sex eller sju år sedan. Men sedan dess har jag fått problem med mina ben, dom är ju lika gamla som jag, 82 år och det gör att jag inte längre kan gå de där långa promenaderna och visa bruksgatorna och Farsta Slott för folk, som jag höll på med i tio år från det jag var 70 till jag blev 80 år. Nu har jag överlåtit "guidandet" till Johan Aspfors, byggnadshistoriker och Värmdöbo. Jag är så glad att det överhuvudtaget fanns någon som ville fortsätta efter mig och det vill jag säga, han har gjort det med den äran!

När vi kom till Stockholms Slott, var jag väldigt nyfiken på hur de hade organiserat alltsammans. Tänk Er, 2000 personer! Det började väl lite tokigt, tyckte jag. För när vi kom, vid halv åtta, var hela borggården full av folk som skulle in. Det tog väl en halvtimme drygt att överhuvudtaget komma fram till själva Slottet. Då

MED ANLEDNING AV
H.M. KONUNGENS 25-ÅRSJUBILEUM SOM MONARK
FÅR FÖRSTE HOVMARSKALKEN PÅ NÅDIGT UPPDRAG INBJUDA

Edla-Sofia Arvidsson

TILL MOTTAGNING MED BUFFÉ
HOS DERAS MAJESTÄTER
PÅ STOCKHOLMS SLOTT LÖRDAGEN DEN 6 JUNI 1998, KL. 20.00

KLÄDSEL: MÖRK KOSTYM ELLER FOLKDRÄKT
P.M.

BIFOGAT INPASSERINGSKORT SKALL UPPVISAS
VID INPASSERINGEN TILL SLOTTET MELLAN KL. 19.15-19.45

hade vi redan fått visa upp det gula passerkortet en gång och i porten till Slottsvalvet en gång till och då tillsammans med identitetskort. Sen gick det i sakta mak fram till trapporna som slutligen skulle ta oss upp i Bernadottevåningen och där var det ytterligare en kontroll. Så det var väl därför det tog sådan tid. Dessa långa trappor höll för övrigt på att bli mitt fall. Trappor är det värsta som finns för dåliga ben, men jag grep tag i Anne Forslund som verkar stå pall för det mesta. Och det gjorde hon nu också så jag kom upp till sist, men då var jag tämligen slut. Men som en skänk från ovan fick Margareta och jag syn på en stol och den lade vi beslag på under hela kvällen. Ett riktigt fynd kan man säga, för det fanns inte mer än 6-8 stolar i varje rum. Det var ju gående bord.

Det var väldigt fint ordnat. Besticken bestod av enbart gafflar och det fanns en "plastgrej" till varje tallrik, som höll fast glaset. Det har jag aldrig sett förut, men jag är ju å andra sidan inte på så

För Edla Sofia var den vackra Värmdödräkten ett självklart klädval när kungen bjöd på kalas.

här fina tillställningar särskilt ofta påpekar Edla Sofia och skrattar. Borden var dukade med fint porslin, enfärgade servetter i gult och blått, många olika sorters viner och 17 fantastiskt vackert upplagda rätter. Jag hann bara med sju. Jag hade nog missat ostkakan med hjortronsylt också om inte Margareta hade upptäckt den och kommit till undsättning.

Nästan alla åldrar var representerade på festen. Det var ett tvärsnitt av svenska folket på något vis.

Det var mycket ungdomar. Bara från Nacka var det fyra ungdomar inbjudna

Om du tittar på inbjudningskortet så står där: mörk kostym eller folkdräkt. Det var ungefär 100 personer som hade folkdräkt, resten hade allt annat än det. Det var allt från galaklänningar till rena garderobssorgen. Somliga såg ut att komma direkt från jobbet.

Vi stod en god stund alldeles i närheten av kungaparet. Först kom kungen in med jägaren och löparen, men sen dröjde det minst en kvart innan drottning Silvia slöt upp. Hon stannade nog och pratade både här och där under vägen till Bernadottevåningen där vi befann oss. Men jag fick inte tillfälle att trycka deras händer och det är jag faktiskt rätt glad för, då min alldeles nya hörapparat har samma egenheter som jag. Den hör dåligt när det sorlar runt omkring. Och det hade ju varit förargligt om jag hade pratat med någon av dem och inte hört vad de sa. Däremot pratade vi med Ulf Adelsohn och hans trevliga fru. Han känner ju väl till Värmdö.

Och så är det ju så, att när svenska folket får dricka lite vin så blir de plötsligt glada och medelsamma. Ja, jag fick nya vänner från både Småland och Västmanland. Det var väldigt roligt.

Strax före tio samlades alla gäster på Lejonbacken, där hela balustraden var smyckad med fantastiska blommor i gult och vitt, det skulle bli musik och tapto. Men vad arrangörerna tyvärr inte hade tänkt på var att de vackra blommorna skymde sikten. För den enda, i alla fall i vårt sällskap, som kunde se över all denna blomsterprakt, var Torbjörn som ju är en reslig man, vi andra fick försö-

ka titta under, emellan eller till och med försöka göra ett litet hål i arrangemanget för att överhuvudtaget se någonting. Den stora blomman i vasen där borta, Edla Sofia skrattar och pekar på en byrå i vardagsrummet. Den är ett minne därifrån. Jag fick den plötsligen av Torbjörn på Lejonbacken, någon hade "norpat" den ur dekorationen ja, jag vet inte vem.

En mycket lyckad kväll, spännande på något vis, är Edla Sofias omdöme om den kungliga festen.

Strax efter besöket på Slottet, fick Edla Sofia Arvidsson ännu ett fint erkännande. Det var Kungliga Patriotiska Sällskapet som efter en ansökan från kultur -och fritidsförvaltningen i Värmdö kommun, tilldelade henne en hedersgåva, ett guldarmband för långvarig gagnande verksamhet.

Gåvan överlämnades vid kommunfullmäktiges sammanträde den 17 juni av Roland Ekstrand, kulturnämndens ordförande.

Motiveringen löd: *"För hennes långa engagemang, där hon som skribent, författare och folkbildare på ett engagerande sätt förmedlat kunskap om Gustavsberg; dess historia och utveckling. I detta värv har hon ofta lyft fram den lilla människan; hennes liv och arbete."*

–Jag är glad, rörd och tacksam sade Edla Sofia, men det finns många i Värmdö kommun som är duktigare är jag. Det räcker inte i det här fallet att bara vara duktig man måste ha vänner som uppskattar det man gjort och ansett att det var värt en utmärkelse. En gammal vän har undertecknat diplomet, Wilhelm Odelberg, sonson till brukspatron, bara namnet är ren Gustavsbergsk kulturhistoria.

Edla Sofia tar emot guldarmband och diplom som hedersgåva från Kungl. Patriotiska Sällskapet vid Värmdö kommunfullmäktiges sammanträde i juni. Roland Ekstrand (fp), kommunalråd, överlämnade gåvan.

– Glad sommar, glöm att det är valår i år, åtminstone när solen skiner, hälsade hon glatt innan hon lämnade scenen.

I nästa nummer av Värmdö tidning gör vi en längre intervju med Edla Sofia och låter henne berätta om sig själv och sitt liv.

Text: RENÉE ENGSTRAND

Rotarystipendium till Värmdö Ridklubbs ungdomar

Värmdö ridklubbs Ungdomssektion fick 10 000 kr i stipendium från Värmdö Skeppslags Rotaryklubb med motiveringen att klubben bygger ut verksamheten så att fler får en mer aktiv fritid. Representanter från Ridklubben tar emot gåvan vid kommunfullmäktiges sammanträde i juni.

Rospris till Inger Nordgren

❑Föreningen Gustavsbergs Vänner har traditionsenligt utdelat ÅRETS ROS vid föreningens årsmöte den 26 maj 1998. Den delas ut till någon som föreningen tycker ha gjort något bra och beaktansvärt för Gustavsberg under året.

Rosen delades i år ut till Inger Nordgren, Keramiskt Centrum, Gustavsberg med motiveringen: *"Genom sitt stora engagemang att upptäcka, bevara och visa Gustavsbergs porslinskultur genom tiderna och därigenom hålla Gustavsberg levande även utanför orten."*

Glädje och entusiasm på Ungdomarnas Vårsalong

❑Värmdö Ungdomars Vårsalong, den traditionella elevutställningen som Gustavsbergs Konstförening arrangerar i samarbete med högstadieskolorna och gymnasiet, samlade som vanligt många besökare.

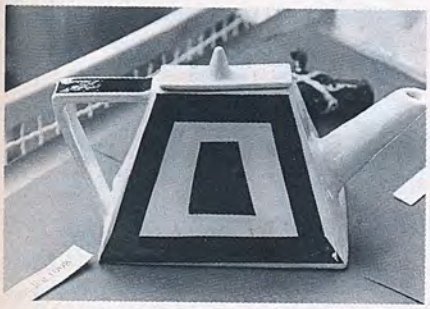

En vacker tekanna. Konstnär: Magda Borén, Värmdö Gymnasium.

– Ungdomarna lämnade in de många fina verken med glädje och entusiam, berättar konstföreningens ordförande, Vivika Westlund.

Konstföreningen skänker varje år stipendier till några konstbegåvade elever och i år utsåg juryn följande:

1. SARA PACKALÉN, 8D, Hemmestaskolan. För ett moget måler och ett fint sätt att arbeta med färger.
2. JENNY HEDENBY, 9D, Kvarnbergsskolan. För en mycket fin oc genomarbetad presentation av former i naturen, såväl tekniskt so konstnärligt.
2. ANN-KATRIN HEDSTRÖM, 8A, Hemmestaskolan. För ett frisk och personligt uttryck med intensitet.
3. NIKLAS HAGEVING, 7C, Ösbyskolan. För en stark suggestiv ge staltning av Rummet-Människan. Intressanta proportioner och e vågad förenkling.
3. MAGDA BORÉN, Värmdö Gymnasium. För en fint genomför helhet. Funktionell och vacker. Tydlig påverkan av tidigare form språk.
3. THERÉSE RYDELIUS-EKSTRAND, 8A, Kvarnbergsskolan. För et starkt engagemang med kraftfull målarglädje.

Orienterare och Apoteket samarbetar för Naturpasset

❑På Orienteringens Dag den 27 maj startades i Gustavsberg en kampanj för Naturpasset som är en ny form av motionsorientering. Svenska Orienteringsförbundet och Apoteket har skrivit ett samarbetsavtal när det gäller att tillhandahålla material om Naturpasset. Apoteket vill på så sätt visa sitt ökade intresse för friskvård.

På kampanjdagen hade GIF:s orienterare och Apoteket olika aktiviteter i Gustavsberg, bl a en pröva-på-bana på 1,5 km som flera ställde upp på.

– Naturpasset, tror jag, kan bli populärt, säger Maja Deckner hos GIF:s orienterare. Naturpasset säljs på Apoteket och efter vad jag hört går försäljningen bra.

På bilden ovan gör personal från Apoteket och GIF:s orienterare reklam för Naturpasset på Torget vid Domus i Gustavsberg.

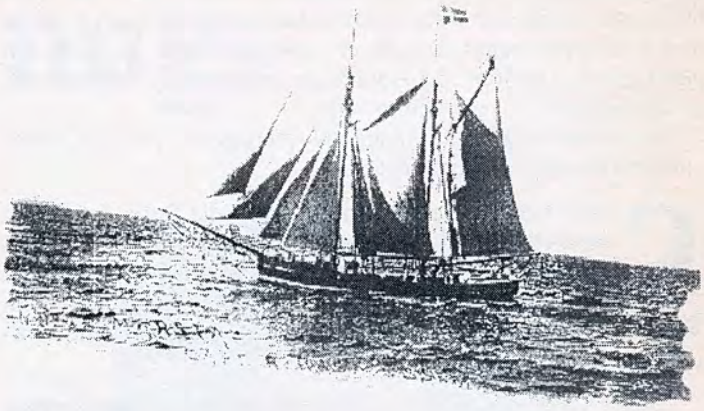

Värmdöungdomar seglade hem skonerten Constantia

❑Värmdö Jolleseglare och Värmdö Fritid har arrangerat segling för värmdöungdomar i sommar.

Skonerten Constantia seglades hem från Kalmar. Constantia är byggd i Danmark 1908 och är 23 meter lång och har ett bogsprö på 9 meter och ca 270 kvadratmeter segel.

Ungdomarna kunde välja på två alternativ. En veckas segling i Blekinge skärgård eller segling inomskärs en vecka från Kalmar till Stockholm, Värmdö och slutligen Stavsnäs.

– Deltagarna lärde sig sjömansliv och sjömanskap och att styra navigera och laga mat. Och självklart var det inslag av sol och bad och på kvälllarna sång, grilling och mycket annat som man kan göra på en skuta, berättar Andreaas Ekeberg hos Värmdö Jolleseglare.

Fem ledare och en skeppare följde med de 20-talet deltagarna.

Nu finns Värmdöpusslet åter att köpa!

Motivet är en karta över Värmdö kommun med kulturhistoriskt intressanta platser utmärkta. Eftersom Värmdö kommun utgörs av 10 251 öar finns enbart de större öarna med. Kartan är ritad av konstnären Sture Öberg, Djurö. Pusslet är i 52 bitar. Ca pris: 50 Kr
Samma motiv finns på en affisch i formatet 50x70 cm. Ca pris: 25 kr.
Pusslet och affischen finns att köpa på kommunens bibliotek och Värmdö Turistbyrå, Keramiskt Centrum. Tel 570 346 09.

GUSTAVSBERGS ZOO

KANINBEBISPAKET

KANIN, BUR, MAT, SPÅN, HÖ, VATTENFLASKA, SALT, KALK, SKÅL, GODISKRÄCKER

495:-

Endast med annons

Tel 08-570 333 35 Gustavsbergs Hamn. Må – Fr 10 – 18, Lö 10 – 14

Gäller t.o.m. 31 juli-98

Blå Blom. En hjärtesak för Gustavsberg

Blå Blom, servisen som blivit en hjärtesak för Gustavsberg och en symbol för porslinets överlevnad vid Farstaviken, finns inte som så många tror på gustavsbergarnas kaffebord,där är det Kåges Guldstjärna som råder. Här har gustavsbergaren sin uppfattning klar, kaffet smakar bäst i Guldstjärna men Blå Blom är väl värd att slåss för.

Aldrig har servisen Blå Blom fått en så omfattande och framgångsrik uppmärksamhet som de senaste åtta månaderna, Först en egen utställning på Tekniska Museet 26 nov.- 31 mars, utgivning av boken Blå Blom, utställning på Keramiskt Centrum 6 maj - 1 nov, Porslinsmuseets vänners visning och föredrag den 12 maj och många artiklar i olika media osv.

Inte minst att Hackmans stämt Margareta Nachmansons. bolag, Farstavikens Porslins AB och det kommunala bolaget Värmdö Utveckling och Produktion AB till tingsrätten för intrång i upphovsrätten har gett genljud i pressen. Ett mål somgustavsbergsidan vann i maj. En dom som nu överklagats av Hackman. I höst följer fortsättningen av dramat om Blå Bloms hemortsrätt vid Farstaviken.

Blå Blomutställningen på Keramiskt Centrum är i stort sett överflyttad från Tekniska museet med mycket gott resultat och lokala inslag. Den är mycket pedagogisk och lärorik liksom boken som kom ut samtidigt med utställningen på Tekniska museet.

Även jag som jobbat 30 av mina arbetsår i den brända lerans tjänst, visste t.ex inte att jobbet med att stansa ut blomman(druvklasen i gustavsbergsdekoren) och att placera blomman på godset var två olika yrken. Blommerska är yrkesbeteckningen om man sätter fast dekoren på godset.Förr i tiden innan stansmaskinen kom, slogs "blomman" ut för hand. Då kallades den delen av "blomningen" för blomslagning och den som utförde jobbet för blomslagerska.

I TV:s barndom, i slutet av 1950-talet fanns en populär serie som hette: "Gissa mitt jobb". Maria från hushållsfabriken ställde upp på en utfrågning. Ingen av tävlingsdeltagarna lyckades att gissa Marias jobb, fast de nästan alltid annars kom fram till rätt yrke. Maria var just blomslagerska på gustavsbergsfabriken.

Blå Blomservisen har tillverkats i Gustavsberg mellan 1870 och 1996. det är många generationer kvinnor, som har arbetat med den dekoren.

Solveig Andersson jobbade i de två yrkena på 1970 och 1980-talen och säger att hon älskade sitt jobb och höll fast vid det ända fram till pensionen. Elisa Cantoro, numera på Keramiskt Centrum, tyckte om jobbet men det var alldeles för dåligt betalt. Ally Dahlgren berättar att både hennes mamma och mormor var blommerskor och arbetade i det nuvarande Blå Blom-rummet. Mormor Edla, som fick fem barn,gick ofta ner om kvällarna och blommade för att få en nödvändig extraförtjänst. Jobbet gick nästan i arv,säger Ally, som dock själv hamnade på målarsalen och slutade sina arbetsår med att måla Lisa Larsons katter.

Det finns mycket mer att berätta om denna landets populäraste kaffeservis.

Kanske får den åter tillverkas i Gustavsberg i framtiden, håll tummarna.

Text: EDLA SOFIA

Ännu lever tillverkningen av porslin i Gustavsberg!

Porslinets Dag
Söndag 23 augusti
kl 11-16
i Gustavsbergs Hamn

Gustavsbergs Blåsorkester
Hattparad på temat Blå Blom
Barn och vuxna inbjuds att vara med i en hattparad .
Priser: Delar ur kaffeservisen Blå Blom
Kom o va mé-Låt & Leklaget
Visning av porslinsfabriken
Porslinsmuseet
Lilla Antikrundan med Jörgen Martinsson, känd från TV:s Antikrunda
Lisa Larsons ateljé är öppen
Prova på att dreja
Ponnyridning
Porslinsmålningstävling
Åk häst och vagn
VVS Badrumsutställning i Sanitetsfabriken

Arr: Värmdö Kultur & Fritid

KAFFEKOPPEN BLÅ BLOM har nästan blivit en nationalsymbol, själva sinnebilden för det svenska kafferepet. På senare år har den anrika servisen också kommit att stå i fokus för en debatt om nationellt kulturarv, keramiskt kunnande och yrkesskicklighet.

Men vad vet vi om Blå Blom och tillverkningen av servisen? Hur svensk är den egentligen? Hur har Blå Blom blivit så symbolladdad?

I boken "**BLÅ BLOM. INDUSTRIPRODUKT OCH NATIONELL SYMBOL**" kan du läsa om detta.

Utgivare är Värmdö kultur- och fritidsnämnd i samarbete med Nordiska Museet, Tekniska Museet och Stockholms Läns museum.

Ca pris: 175 kr
Runda huset, Gustavsberg
Tel 570 381 00

Blå Blom

SVENSKA FOLKETS KAFFEKOPP
PorslinsMuseum
KeramisktCentrum i Gustavsberg
7 maj – 1 november 1998
Telefon 08-570 356 58

Regelbundet besöker Micke sin farmor Alice Windahl, 90 år, Säbys grand old lady.

Nytändning på Säby Säteri Optimism inför år 2000

Det har gått några år sen odlingslandskapet dominerade vår del av Stockholms län. Ändå behöver man inte vara lastgammal för att minnas bondesamhällets sista suck.

Jag menar den tid på femtiotalet då fler än Kalle Scheven volmade sitt hö. Betänk att det under nämnda decennium drevs ett 30-tal stora (och inte fullt så stora) gårdar i Värmdöregionen!

Men idag då när datorerna styr våra liv?

Ja, idag kan man räkna gruppen proffsjordbrukare på ena handens fingrar - med Ingarös representant som intressant uppstickare.

Siktet bör alltså ställas in mot Säby. Hit till det anrika säteriet anlände arrendatorparet Alice och Holger Windahl hösten l952. Och av de tre sönerna som medföljde i boet blev det mellangrabben, Lennart, som kom att föra traditionerna vidare.

Nu inför millennieskiftet verkar det vara dags igen. När jag besöker Säby en regntung aprildag l998 så har en ny generation Windahl ångat in på gårdsplanen. Det är den snart 30-årige Mikael som, het på gröten och full av idéer, verkar vara beredd att pensionera faderskapet vilken dag som helst.

Fast riktigt så fort lär det nu inte gå. Än hänger Lennart med några år och dessutom kostar det ju skjortan för junior i familjen att ta över en så pass stor arrendegård.

– Just det, säger han. Jag får köpa in mig bit för bit i maskiner och annat. Så farsan och jag kommer jobba sida vid sida framöver.

Branscherfarenhet besitter dock Micke redan så det räcker och blir över. Han har avverkat Berga lantbruksskola ("bland en massa hästflickor") och även omsatt sina kunskaper som en sorts ambulerande jordbrukare på olika gårdar, Beatelund senast

Rörligheten sitter bra då den ju är lite av Säbys affärsidé. Under våren och hösten drar Windahlarna sålunda iväg till Lemshaga, Farsta, Kalvandö och Norrnäs för att så och skörda beskärda delar där.

Men själva basen för alltihop ligger ändå hemmavid. På Säbys l00 hektar (Evlinges gärden inräknade) odlar man under innevarande år oljeväxter och potatis, men också naturligtvis gamla kände märken som korn, havre och vete.

"Personligen har jag inget emot att mjölkkorna från förr blivit ridhästar. Eller att de gamla statarna reinkarnerats till ridflickor som gracilt skrider genom Säsbys hagar."

Med tanke på den osedvanligt kalla och griniga våren så låter det som ett rätt tufft ackord för två personer.

Men Lennart Windahl verkar vara lika lugn och förtröstansfull som vanligt när han, iförd en mössa från Kapstaden (det senaste semestermålet!), så småningom kommer spankulerande nerför arrendatorbacken.

– Vädret kan man inte göra nåt åt, det vet du väl, säger han Det är bara att jobba desto mer när det väl blir dags.

Och under en sighseeingtur i maskinhallen visar han att de står tekniskt rustade till tänderna när åkrarna väl torkat upp (bl a med en månlandarliknande såmaskin som verkar vara konstruerad av Steven Spielberg, den kultiverar, sår och vältar i ett enda svep).

Nej, vårbruket är nog inget problem. Värre kan det då bli framåt hösten när allt ska skördas och torkas på kortast möjliga tid. Lennart medger det.

– Ja speciellt transporterna (till kvarnen i Uppsala) är ett nålsöga, förklarar han. Det brukar helt enkelt vara svårt att få tag i lediga lastbilar.

För övrigt ska man komma ihåg att det är med Säby som andra liknande gårdar numera. Trots EUs generösa satsning på spannmålsproduktion så är det nödvändigt att bredda driften för att nå lönsamhet Som modern bonde måste man vara innovatör och våga bredda repertoaren, vilket Lennart Windahl också gjort i betydande utsträckning. Vare sig han nu vintertid stått och huggit ved så flisorna rykt i firma Farmartjänst eller försökt odla grönsaker. Och om det gått åt skogen med en del investeringar (grönsakerna gick bestämt inte så bra!) så har det blivit desto mer förtjänst på andra.

När jag är i enrum med Micke så säger han några erkännande ord om farsans vilja

I väntan på bättre tider. Förutom att odla 100 hektar hemmavid ska far och son bruka delar av Lemshaga, Farsta, Kalvandö och Norrnäs. Fyra märkesgårdar.

att pröva olika saker. Särskilt lyckosam har satsningen på "stallet" varit.

– Helt klart. Utan det är jag rädd att han fått lägga ner för länge sen.

Det handlar alltså här om den hästinackordering som Lennart Windahl driver enligt känt mönster. Folk från mer tätbebyggda områden står på kö för att hyra in sig - eller i alla fall sina hästar - i gårdens stall.

Micke Windahl tänker satsa hårt på Säby när det blir hans tur. Redan erfaren och van vid ambulerande jordbruk

Man kan tycka vad man vill om tidens utveckling, men personligen har jag inget emot att mjölkkorna från förr (de försvann redan 1962) blivit ridhästar. Eller att de gamla statarna reinkarnerats till ridflickor som gracilt skrider genom Säbys hagar. Möjligen "skrider" de dock lite väl mycket ibland. Micke muttrar något om att han kan bli störd av allt spring på stallbacken en sommarlördag.

– Men det får man ta.

För Windahl senior verkar varken det eller något annat vara ett bekymmer. Det är nästan så man blir avundsjuk på hans lugn. Och det hjälper inte att jag under de fortsatta samtalen försöker skrämma honom med vargen. Dvs med spekulationer om markägaren, Atlas Copco, på vars planer Säbys öde till syvende och sist beror.

Till en del hänger väl Lennarts goda humör samman med att Hushållningssällskapet under våren belönat honom med ett prestigefyllt stipendium, för visad yrkesskicklighet. Det handlar om pengar, men framförallt om ära.

Lennart Windahl, traditionalist och nytänkare bland kommunens få bönder.

– Ja, jag är stolt och glad för det, säger han.

Så vad kan man göra avslutningsvis annat än att gratulera och tacka för sig?

Sista ordet i reportaget måste emellertid gå till Alice Windahl, Säbys grand old lady, som vid 90 års ålder fortfarande bor kvar på gården. Det känns som om en vemodig fläkt drar genom lägenheten när hon sitter där och berättar om sig och sin nyligen avlidne make.

– Vi fick det bra på Ingarö, Holger och jag. Det har varit tungt många gånger och och jag har förstört mina ben på allt spring i backarna. Men vi fick det bra. Vad kan man mer begära av sitt liv?

Text och foto: JAN FOGELBÄCK

Urgammal jordbruksbygd

Om Säbys historia är experterna överens. Gravvältet mellan Eknäs- och Björkviksvägarna visar att gården anlades redan under järnåldern.

På sätt och vis är det rekord. Ända sen tiden för Jesu födelse har alltså den avsides belägna egendomen brukats kontinuerligt av yrkesfolk. Inledningsvis kan det dock knappast ha handlat om mycket mer än en kolonilott. I begynnelsen sköljde ju Säbyviken fram över det som idag är Lennart Windahls åkrar.

Men det tog sig från 1500-talet och framåt då Säby gård växte sig stor och genererade välstånd åt sin invånare - dessvärre rätt ojämnt fördelat.

Den senare tendensen förstärktes genom släkten Leuhusen som skapade ett mönstersäteri, men som, trots att man bejakade demokrati, gjorde det med alltmer förslavade arbetare. De tidigare fria bönderna blev högst ofria jordproletärer. Och så kom de att förbli ända fram till 1940-talet.

I en bitter inlaga till Lantarbetareförbundet har Bertil Tallqvist (f. 1915) beskrivit hur hans mamma Eva försörjde sju personer genom att handmjölka Säbys kor varje dag året runt. Hennes medelinkomst låg (förutom vissa naturaförmåner) på 30 kronor i månaden.

Nu är detta för länge sen passerat, men de stugor som en gång härbärgerade Tallqvistarna och alla deras olyckskamrater står fortfarande kvar som kulturhistoriska monument.

Man undrar bara hur länge de ska orka göra det i sin nuvarande kondition. Medan andra godsinnehavare, typ Olof Stenhammar på Norrnäs - renoverar sina byggnader minituöst så får man intrycket att Säbys ägare mest upprätthåller status quo. Man nöjer sig med att byta tak på de nerslitna byggnaderna, och satsar för övrigt på konferenshotellet.

Men det är kanske en onödigt negativ beskrivning av en betraktare som, i motsats till Lennart Windahl, fruktar att Atlas Copco vilar på hanen bara för att man har spekulativa planer med Säby. I en tid av våldsamt accelererande markpriser blir ju egendomen alltmer värd ...

Hans Lindgren på företagets huvudkontor i Nacka dementerar dock spekulationsteorierna.

– Vi har inga såna planer med Säby. Vi har inga direkta planer alls. Vi förvärvade fastigheten i mitten av sjuttiotalet för att vi behövde en kursgård. Konstigare än så är det inte.

Och när det gäller renoveringsbehovet så menar Hans Lindgren att man avvaktar på den avdelningen också. Han vill för övrigt inte alls köpa jämförelsen med Olof Stenhammar och andra magnater som plöjt ner multum på sina gårdar. För privatpersoner finns det ju skattetekniska fördelar som inte finns för ett storföretag.

Text: JAN FOGELBÄCK

Det kära Gamla slamhuset

När en bok med begränsat omfång utkommer, hör det till saken att det samlade materialet vida överstiger det bestämda sidantalet. Vår senaste bok om Gustavsbergs fabrikshus och dess människor (Gustavsbergs Porslinsfabrik. Människor och miljöer) är inget undantag från den regeln. Det finns mycket smått och gott att hämta i det överblivna materialet.

Porslinsfabriken i Gustavsberg startade redan 1825 av Herman Öhman och en febril byggnadsverksamhet vidtog. Hur imponerande den här nya fabriken tedde sig 1828, står att läsa i Landshövdingens femårsberättelse detta år.

I tidningen Gustavsbergarens första nummer 1943 återges den berättelsen.Oscar Lövgren, missionsföreningens dåvarande pastor, hade letat fram den ur fabrikens arkiv, ett arkiv som numera finns i Riksarkivets samlingar. Den flitige Oscar Lövgren har enligt uppgift moderniserat språket något och så här återger han Landshövdingens femårsberättelse:

> "I Kungl.Maj:ts Befallningshavande i Stockholms län till Kungl.Maj:t år 1828 avgivna femårsberättelse finns en del uppgifter om Gustavsberg: Under de tre sist förflutna åren hava vid Gustavsbergs säteri å Värmdön, invid den s.k. Farstaviken av Saltsjön, blivit uti större skala anlagda.
>
> **1.**En fabrik av allehanda porslin. Betydliga åbyggnader äro där i sådant ändamål uppförda, dels av sten och dels av korsvirke med tegel, samt dels av timmer och bräder,allt efter olika behover och inrättningar, så att de uppbyggda husens antal för närvarande utgör några och 20 stycken, varav en del i tvenne våningar om 50 alnars längd och 15 till 20 alnars bredd under tegeltak.
>
> Till porslinsmassans förfinande äro inrättade: en stor krosskvarn och 41 par mindre kvarnstenar av på stället bruten och huggen granit. Av dessa äro 31 par anbragta för ett vattenfall, varmed mjölkvarnen förut vid åtta alnars fall drivits,men vilket vatten,genom en underjordisk rörledning på 1.500 alnars längd,vunnit ett fall av 23 alnar och sju tum lodrätt höjd,varifrån det nedstörtar på ett hjul av 16 alnars diameter. Till de övriga kvarnarna användes hästkrafter.
>
> Såväl vattenhjulet som alla utväxlingar till dessa inrättningars drivande äro av gjutet järn. Dessutom äro till samma ändamål, eller massans förfinande, särskilda slaminrättningar anbragta, vilka såväl vinter som sommar kunna användas. Det hus om 50 alnars längd och 17 alnars bredd, varest porslinspjäserna förfärdigas ifrån den råa massan uppvärmes förmedelst tvenne i en källare därunder anbragta varmugnar av tackjärn,varifrån värmen,efter behoven,ledes till alla verkstäderna.vilka alltså icke är besvärade eller satta i fara med några särskilda eldstäder. I särskilda hus äro av eldfast tegel uppförda, dels till kalcinering,dels också till bränning av porslin och fajans samt till emaljs inbränning,fem stycken större och mindre ugnar.
>
> I och för denna fabrikation, som genom brukspatron Öhmans outtröttliga bemödanden och med använda betydliga kostnader blivit påbörjade och nu nyligen fullbordad, är för närvarande 40 arbetare, en del från utländska fabriker, för att inlära svenska ynglingar. Även äro verkliga artister anställda för finare målning i äkta porslin, vilket även kan tillverkas. Av sakkunniga personer är fabrikatets beskaffenhet undersökt och befunnits jämförligt med det engelska.
>
> **2.** En fabrik för vita vaxljus med bleke för 20 till 30 skålpunds tillverkning,med därtill tjänliga inrättningar och särskilda boningshus. Därvid är nu anställda sex arbetare, nämligen tre mans- och tvenne kvinnspersoner, samt en gosse.
>
> Gustavsbergs fabriksanläggningar är numera ställda under ett särskilt bolag.".

Så skriver landshövdingen i sin femårsberättelse om Gustavsbergs nya porslinsfabrik 1828. Det var en imponerande anläggning, som grundaren Herman Öhman och hans kompanjon Johan Vennberg hade åstadkommit från starten 1825.

När Landshövdingen skickade sin femårsrapport till Kungl.Maj:t var det kris i Gustavsberg. Johan Vennberg drog sig tillbaka och Herman Öhman fick lämna Gustavsberg, helt ruinerad och mycket bitter. Porslinsfabriken var alldeles som landshövdingen skriver, "ställd under särskilt bolag". I det bolaget, Gustafsbergs Fabriksbolag fanns en av Öhmans barndomsvänner, skeppsredaren Erik Godenius, som skulle spela en viktig roll i brukets farmtid.

De två stenhusen på hamnområdet, som nu ingår i Farstavikens Hotell och Kursgård och även har utbildning i Räddningstjänst på gymnasienivå fanns inte 1828 utan två korsvirkeshus. Efter en brand på fabriksområdet i början av 1850-talet revs trähusen och stenhus byggdes i slutet av samma decennium. Då var skeppsredaren Godenius brorson, Samuel Godenius brukspatron i Gustavsberg.

Endast Gula byggningen, närmast viken, står kvar från 1826.

Det kära gamla slamhuset har stått där från 1859. I nästan hundra år bearbetades lera, främst från Cornwall och andra råvaror i detta hus, som också rymde en 30 hästkrafters ångmaskin. Den levererade drivkraft åt såväl massaberedningen som nödvändig värme till fabrikslokalerna.

Gustavsbergarna minns gärna vällingklockan på Slamhusets tak. Ingen vet säkert när den sattes upp men den äldsta skildringen av klockan och dess funktion har jag hittat i tidn. Gustavsbergaren 1946, skriven av formaren Gerhard Säfström, född 1889, så här skriver Gerhard:

"Alla äldre gustavsbergare kommer ihåg den gamla vällingklockan på Gamla slamhuset, med sin huv och sin vindflöjel i form av ett drakhuvud. Klockan ringde till väckning 5.20. Den ringde även klockan 6.00 då arbetet skulle börja och åter klockan 8.00 och 8.30 vid frukost,samt vid middag klockan 1.00 och 2.00 på eftermiddagen. Den tillkännagav även klockan 6.00 på kvällen att arbetsdagen var slut. Klockan användes också till att ringa till gudstjänst, då den nuvarande musèelokalen användes till kyrka. Vidare gavs brandlarm med den. När den nya tiden bröt in tyckte visst fabriksledningen att den gamla klockan var omodern. Man anskaffade en elsirèn och när denna tjöt den 8 maj 1924, hade den gamla vällingklockan tjänat ut".

Den minnesgode Gerhard erinrar sig också en ramsa, som barnen använde,så här tyckte de att klockan lät:

Kron ringer
folk springer
hem och äter
sill och potäter
båd stora och små
med skalena på.

Den museelokal som Gerhard nämner är Kyrksalen i Gula kontoret. Den användes som kyrksal på bruket från 1834 till 1883 då träkyrkan i Ekedal stod färdig och fick sin egen klocka. Om det är Gamla slamhusets klocka, som numera står i Do-

mus-Möbler, det tvistar äldre gustavsbergare om, det fanns nämligen en likadan klocka i Farsta som ringde för lantbrukets anställda. En klocka har försvunnit, denna är kvar. Även träkyrkans klocka är väl omhändertagen.

Slamhusklockan lyftes bort från huset i början av 1970-talet i samband med ombyggnad av huset.

Farväl Gamla Slamhuset, så lyder en rubrik i tidn Gustavsbergarens augustinummer 1950. Redaktören och personalkonsulenten Gösta Dahlberg hade inbjudit de fyra kvarvarande jobbarna till avskedskaffe på konditori Vita Hästen. Tre av dem kom, Robert Olsson, Hjalmar Johnsson och Verner Bergvall, den som uteblev hette Alfred Berglund. Samma dag flyttade de som "sista man på skansen" från Gamla slamhuset till massaberedningen i Höghuset.

Hur länge de jobbat i slamhuset framgår inte, men det bör ha varit ett trettital år. De är ense om att slamhuset var en bra arbetsplats. Man rådde liksom sig själv, säger de, vi hade ett självständigt jobb med inte så lite ansvar. Därför var man inte så noga med arbetstiden. Det kunde bli tio timmar innan man kunde lämna för dagen.

Hjalmar Johnsson kan berätta om olika massor som de arbetade med, Nabb, Opak, Granit, Aristo, benmassa och allt de hette. Han berättar:

"Förr höll vi styvt på att massan skulle stabbas och klubbas, för att den skulle bli slät och fin och liksom mogna för att gå lättare att göra något fint av. Ing. Odelberg tillät inte någon annan massa för vidare fabrikation".

Hjalmar fortsätter:

"Vi hade en blockkvarn som malde förr, nu är det kulkvarnar. Den gamla varpmaskinen användes ännu, liksom pumparna förstås. Men de skulle passas och skötas som barn, annars kunde det hända att man sprängde en press. Förtjänsten var knapp. Slamhusarbetare var inte så fint att vara som porslinare. Dom var ju fabrikanter dom"!

"Men man hade sitt bröd, säger Olsson, och när fackföreningen kom 1919 så steg förtjänsten betydligt från den tiden när man tjänade 2 kronor om dagen".

De minns basar från förr, Lutteman, Forsberg, Söderberg.

"Man fick mycket skällning den tiden, minns Olsson, nu är det rena söndagsskolan. Du har förstört för 50.000 sa verkarn till mig en gång. Vad har inte då verkarn förstört svarade jag och tänkte på den gången när han laborerade med ett dussin hinkar vattenglas i blandningen som satte sig fast i rören".

Det är 1 oktober 1974 och det är första dagen som Värmdö har en heltidsanställda brandstyrka. Översta raden fr.v: Rolf Lindkvist, Conny Blomqvist, Stefan Hjort, Arne Johansson, Erik Hansen, Per-Olof Persson, Jan Malmgren, Dick Lindberg, Roland Johansson, Bengt Rasmussen Allan Reihell, Gösta Ekroth, Henry Sjökvist, Claes Danielsson, Jan Berglund, Lennart Larsson. Nedre raden fr.v: Åke Karlsson, Björn Byström, Rune Fredén, Jörgen Skoglund, Ivan Johansson, Bertil Ytter, Lars Ahlstrand, Lars Hellström, Åke Rasmussen, Hans Carlsson. Saknas på bilden: Ivan Larsson.

Värmdö räddningskår lämnar i augusti 1992 den gamla stationen på Odelbergs väg i Gustavsberg och åker i kortege till den den nya i Mölnvik.

I drygt 40 år gav brandkåren glans och spänning åt det gamla slamhuset.

De berättar om sina unga år i Gröneborg (Bergsgatan) där de bodde många tillsammans och hade det trångt i enkelrummen. Då trivdes de bättre i fabriken än hemma, säger de. Det ingick i arbetet att sköta vällingklockan på slamhusets tak.

"Om vi inte passade tiden då, säger de alla tre,så fick man veta det av både jobbare och basar.

Midsommarkalaset som pågick till 1918, minns de gärna.

"Det var en fest det. Vi i slamhuset fick vara med om förberedelserna i fjorton dar i förväg vi kokade kött och smakade av drickat i det provisoriska fältköket i flintugnarna."

Förre verkmästaren på porslinsfabriken, Erik Norberg f. 1913 berättar om slamhuset i en intervju i denna tidn. 1993:

"På övre våningen fanns blandningskar för olika massor. På nedre planet fanns pumpar som pumpade in den färdigslammade massan i filterpressar. Av trycket från pumparna pressades vattnet genom pressduken så endast massan blev kvar i facken. Massan kördes sedan ut i massakällaren. Pressgubbar var Bergvall, Kropp, Berglund och Envall

På baksidan av huset stod kollergångarna, 3 st, där man krossade lera och hårdmaterial som ingick i porslinsmassan. Arbetare i krossarna var Lemshaga-Karlsson, Johansson (stensättarn) och Olsson (Ler-Olle). Förman var John Söderberg.

I huset inrymdes den s.k.montörverkstan. Där arbetade elektriker Blomberg, Herbert Eriksson, Anders Steen, senare Torsten Box och Herbert Bergschöld, smörjaren Fabian Jonsson, stegfilaren Gustav Norberg, Evert Johansson, Sven Kagestad och Malkolm Olsson".

När de sista slamhusgubbarna lämnat sin kära arbetsplats 1950,så fick huset snart andra hyresgäster. Gamla slamhuset blev brandstation för decennier framåt. Gösta Ekroth berättade för mig 1995:

"När jag började i brandkåren 1956 hade brandkåren redan flyttat in i huset. Det var ju en flyttning bara tvärs över vägen, från huset närmare viken. Brandkåren var ju fabrikens den tiden och vi hade bara undervåningen. Ja inte ens det eftersom Hjalmar Olsons chaufför Sven Karlsson, hade sin verkstad där också. På våningen ovanför oss fanns byggmästar Göranssons lager och hans gubbar hade något rum i anslutning till det. När kyldisk kom in i grannhuset så spikades det emballage här, ja det användes till mycket vad jag kan minnas. Sen när storkommunen kom 1974 så fick brandkåren ta över hela huset".

Tidn Gustavsbergaren hade ett reportage i julnumret 1975 med anledning av att brandkåren i sin nya värdighet som storkommunens räddningskår hade flyttat in i nyrenoverade lokaler i Gamla slamhuset och tagit alla tre våningarna i besittning. Brandchefen Ivan Johansson och vice brandchefen Bertil Ytter visade stolt upp de nyinredda lokalerna och minsann finns inte nuvarande räddningschefen Lars Ahlstrand med på ett av de många fotona. Brandmännen var då 27 heltidsanställda och 16 deltidsanställda.

Det gamla slamhuset (vita byggnaden t.v) har genomgått en genomgripande ombyggnad och huset ingår idag i Farstavikens Hotel & Kursgård. Bild: BW

I drygt 40 år gav brandkåren glans och spänning åt vårt kära,Gamla slamhus men en augustimorron 1992 lämnade den huset och flyttade till sin nya Räddningsstation i Mölnvik. En epok i husets historia tog slut.

Med det var det dags för en ny genomgripande ombyggnad och huset ingår i dag i Farstavikens Hotel & Kursgård.

Gamla slamhuset är ett av fabriksområdets äldsta hus. Må det leva länge och fylla viktiga uppgifter.

Text: EDLA SOFIA

Nu med 40-års erfarenhet

Vi tömmer din avloppstank och slamavskiljare på VÄRMDÖ

CIJA TANK AB

JOUR DYGNET RUNT

08 - 715 01 30

- SLAMSUGNING - AVLOPPSTANKAR, AVSKILJARE
- AVLOPPSSPOLNING - RENSNING AV STOPP
- VILLA OLJETANK RENGÖRINGAR - BESIKTNING
- VATTENLEVERANSER - TILL POOL OCH BRUNN
- RENGÖRING - DRICKSVATTENBRUNNAR

ORIGINALET 1958 SEDAN

E-post: order@cija.se info@cija.se hemsida: www.cija.se

Vi vill förbättra folkhälsan och höja livskvaliteten

Friskare Värmdö

Syftet med vår folkhälsogrupp är att förbättra folkhälsan och härigenom höja befolkningens livskvalitet.
Med gemensam satsning från kommun och primärvård, kan folkhälsogruppen Friskare Värmdö ge stöd, kunskap och stimulans för enskilda och kommuninnevånarna. Gruppen kan vara initiativtagare, inspiratörer och vara motorn i början av projekt eller långsiktigt arbete. Ordna utbildningar och seminariedagar, bygga nätverk och etablera samarbete med andra aktörer på Värmdö.

• Vi är folkhälsogruppen Friskare Värmdö

MARIANNE LÖFMARK, lokal hälsoplanerare, fritidskontoret, Värmdö kommun, ordförande
BIRGITTA JOHANSSON, lokal hälsoplanerare, Värmdö Primärvård, sekreterare
ÅSA AHLSVED, kostansvarig äldreomsorgen, socialförvaltningen, Värmdö kommun
ROLAND EKSTRAND, komstyr v ordf, kommunledningskontoret, Värmdö kommun
KRISTINA LEMBRE, miljö- och hälsoskyddsinspektör, MBP-kontoret, Värmdö kommun
KARL MALMLÖF, folkhälso/distriktsläkare, Värmdö Primärvård
ELISABETH NORÉN, distriktssköterska, företagshälsovården Hälsans Hus
VANJA SIDELL, skolsköterska, skolkansliet Värmdö kommun
ANNA-CARIN SJÖBERG-QVIST, kostchef skolan, skolkansliet Värmdö kommun
NIKLAS SJÖLIN, utredare, socialförvaltningen, Värmdö kommun
GUNNAR STEEN, Naturskyddsföreningen
LILIE ÅKERWALL-KÄRRMAN, central hälsoplanerare, SÖSO, adjungerad

• Utställning

För att kunna presentera vår verksamhet och dess inriktning har Friskare Värmdö medverkat vid invigningen av Nacka Närsjukhus. Invigningen och utställningen samlade många besökare från både Nacka och Värmdö. Vi presenterade bland annat en så kallad BMI-tabell (Body Mass Index) en kroppsmassetabell. Tabellen visade hur mycket du borde väga ur medicinsk synvinkel. Frågor och diskussioner uppstod när besökarna såg att tabellen verkade ganska snäll i sin bedömning av hur mycket man "ska" väga. Så här kan du räkna ut ditt eget BMI = vikt (kg) / längd(m) x längd (m)=talet. Exempel: 75kg / 170 x 170=26,7. BMI-talet bör ligga mellan 20-24,9 för män och 19-24 för kvinnor.

Skyltdockorna, som Domus, Gustavsberg sponsrade, skulle symbolisera en överviktig respektive en välträ-nad person.

Kostchefen Anna-Carin Sjöberg-Qvist (t.h) och Marianne Löfmark håller som bäst på att förbereda höstens matsedel för skolorna i Värmdö.

<20	onormalt mager
20-24,9	normal
25-29,9	lite övervikt
30 >	svår övervikt
40 >	sjuklig fetma

• Skolmatsedel

Kostchefen för skolorna Anna-Carin Sjöberg-Qvist och Marianne Löfmark håller som bäst på att förbereda höstens matsedel för skolorna i Värmdö. Matsedeln distribueras till samtliga elever första skolveckan i höst. Hur går det till när skolmatsedeln sätts ihop, frågade vi Anna-Carin.
– Vi har en sammansatt varierad personalgrupp som består av skolans matråd där elever, skolmåltidspersonal och lärarrepresentanter ingår. Matrådet har kommentarer och synpunkter som jag tar hänsyn till vid planeringen".
– Vi tar hänsyn till elever med behov av specialkost, av exempelvis allergiska, vissa medicinska eller religiösa skäl. Samarbetet mellan föräldrar, skolsyster och skolmåltidspersonal har haft stor betydelse för detta
– Skollunchen ska motsvara 1/3 av den näring eleverna behöver under en dag. Det är viktigt att eleverna äter av allt som ingår i lunchen (varmrätt, smörgås, varierad sallad och mjölk) för att orka med skolarbetet. Förutom skollunchen är det viktigt att också äta frukost, mellanmål och middag. Mellanmål serveras till barn som är inskrivna på förskolorna. Syftet med att göra en matsedel är främst att underlätta matplaneringen hemma. Och på matsedeln finns kontaktpersoner på respektive skola – ring gärna om du har funderingar eller frågor som gäller skolmåltiderna.
Njut nu av sommaren och sköt om kroppkakan!

Marianne Löfmark, hälsoplanerare, Värmdö kommun 570 381 00

Birgitta Johansson, hälsoplanerare, Värmdö primärvård 718 73 86

Det allra minsta hon ger avkall på träningen är värken tillbaka
Det här har helt enkelt fått bli ett nytt sätt att leva

Är det någon idé att ens försöka sig på rehabilitering om man fått yrkesskador som värk och förslitningar i kroppen av jobbet och dessutom passerat den aktningsvärda åldern av 50 år? Är det verkligen värt besväret av intensiv träning som kanske ger positivt resultat långt fram i tiden eller i värsta fall inte alls? Finns motivationen och viljan kvar efter 20, 30 år i förvärvslivet.

❑AnnMarie Isaksson 54, svarar tveklöst ja på dessa frågor och hon hoppas att andra i hennes situation ska sporras att göra som hon gjorde.

AnnMarie har arbetat som förskollärare på Styrmannens förskola i Gustavsberg i 20 år, närmare bestämt från det att förskolan startade. För ca tio sedan började hon få problem med en allt mer tilltagande värk i kroppen, framför allt i armar och axlar.

AnnMarie trotsade länge den ständigt molande värken, sömnproblemen och den efterföljande trötthetten och fortsatte sitt arbete som vanligt. Men för ca 1,5 år sedan var smärtgränsen nådd och hon blev tvungen att gå till företagshälsovården för att få hjälp.

Skam den som ger sig

– Jag blev sjukskriven på halvtid och fick sjukgymnastik, massage, ultraljud, mm. Jag gick i lättgymnastik några månader och sedan fortsatte jag att träna hemma efter ett program jag fått från sjukgymnasten och i kombination med vattengymnastik. Jag prövade även "Gym" en period, men den metoden passade inte mig, konstaterade jag snabbt. För mig är träningen hemma att föredra och idag kör jag regelbundet två gånger gympa, en löparrunda eller motioncykeltur och ett vattengympapass i veckan.

En skön eftermiddagsstund med en god bok. T.v: Hanna Boussard 6 år, AnnMarie och Amanda Lövén 7 år

Men AnnMarie är ingen "sportfåne" eller fanatiker. Nej, hon vill bara hålla värken i i schack, sova gott om nätterna och fortsätta arbeta på Styrmannen.

Och idag, efter drygt ett och ett halvt års daglig träning, har hon nått dit men påpekar att resultatet minsann lät vänta på sig.

-Det tog ett år innan jag överhuvudtaget började märka en förbättring och det är först nu under våren som jag vågar säga att jag mår bra och tro på att det ska hålla i sig.

– Så det krävs vilja och envishet av stora mått för att fortsätta att träna under sådana premisser, många ger nog tyvärr upp, innan de ser den där ljusglimten. Men AnnMarie är envis av naturen och övertygad om att just det, tillsammans med det stöd hon fått från vänner och arbetskamrater har hjälpt henne när det känts som motigast, för visst har hon haft sina svackor av uppgivenhet och misströstan, men hon har lyckats bita ihop och fortsätta och idag är hon tacksam för det, samtidigt som hon är medveten om att hon måste fortsätta sin träning i oförminskad omfattning under överskådlig framtid om hon ska få behålla den förbättring hon uppnått. För det allra minsta hon ger avkall på träningen så är värken tillbaka. Det här har helt enkelt fått bli ett nytt sätt att leva.

I mars-97 kunde AnnMarie öka sin arbetstid till 75% och sedan i maj-98 är hon tillbaka på sin ordinarie heltidstjänst.

AnnMarie jobbar numera uteslutande med de större barnen på förskolan och slipper på så sätt många tunga lyft och knepiga ställningar, vilket med största sannorlikhet bidragit till hennes problem. Hon håller dock med om att hon som så många andra, framför allt kvinnor, då och då utför praktiska moment på fel sätt, "det går fortare då"!

Värken tas inte på allvar

Men AnnMarie har fått lära om och idag kan hon sin ergonomi. Hon vet att man inte ska bocka sig ner när man hjälper barnen på med galonbyxorna, utan att man istället sitter ner eller står på huk. Att man ska lyfta med böjda ben osv. Redan 1993 skickade AnnMarie in en anmälan om arbetsskada till försäkringskassan, men har inte hört ifrån dem än! Hon är medveten om att det blir svårt att bevisa att skadorna uppkommit av arbetet på förskolan. Kvinnors värk tas dessutom sällan på allvar.

– Det är alltför lätt att istället hävda att besvären är åldersrelaterade, konstaterar hon med en suck.

Men om inte AnnMarie tagit tag i sina problem och jobbat så intensivt med sin egen rehabilitering, hade antagligen utgången blivit en annan: upprepade sjukskrivningar, utredningar, vård, sjukbidrag, sjukpension eller omskolning och arbetslöshet. I vilket fall hade AnnMarie kostat pengar.

Men AnnMarie ville något annat, förmodligen inte av den anledningen utan för sin egen livskvalitet skull.

Text och bild: RENÉE ENGSTRAND

Akupunktur • Homeopati
SOLVEIG IZZO NATURMEDICIN
Solveig Izzo
Tel: 08 - 570 190 99
Backstigen 4, Mörtnäs

Fotsalongen
Uppleo sommaren med fräscht ansikte, vaxade ben och mjuka fötter
Fransfärgning och håltagning.
Vi använder D.S.D hudvårdsprodukter.
Hemmesta C, Gula Huset.
Tel 08-570 205 08

På nya poster

Mattias Eriksson

Agneta Bergström, lärare i biologi, naturkunskap och kemi på Värmdö Gymnasium.

Raija Biström, arbetsterapeut vid Hemmestahöjdens servicehus.

Kenneth Filipsson

Mattias Eriksson, datatekniker på kommunledningskontoret.

Ingrid Essegård, läare i svenska och historia på Värmdö Gymnasium

Johan Esping, lärare i matematik och historia på Värmdö Gymnasium.

Helen Selfvén

Berit Fichtelius, lärare (vik) i religion och svenska på Värmdö Gymnasium.

Kenneth Filipsson, EU-samordnare och näringslivssekreterare på kommunledningskontoret.

Marie Israelsson, lärare i svenska och biologi på Värmdö Gymnasium.

Ann-Marie Jansson, resurspedagog vid barnomsorgsförvaltningen.

Mårten Kronqvist, brandman hos Värmdö räddningstjänst.

Malin Lundblad, lärare (vik) i svenska och tyska på Värmdö Gymnasium.

Mattias Martelius, lärare (vik) i matematik och fysik på Värmdö Gymnasium

Inger Norberg, assistent vid Värmdö räddningstjänst.

Helen Selfvén, vik assistent vid Värmdö Räddningstjänst.

Viktoria Thiman, äldreomsorgssekreterare inom äldreomsorgen.

Susanne Westermark, talpedagog vid barnomsorgsförvaltningen.

Margareta von Koch, lärare i ekonomi och rättskunskap på Värmdö Gymnasium

Kajsa Zetterberg, sjuksköterska vid Kullagården.

Helena Öhrn, lärare (vik) i svenska och engelska på Värmdö Gymnasium.

Ny ordförande i VärmdöBostäder

Johan Petri (m) har valts till ny ordförande i de kommunägda VärmdöBostäder AB och Värmdö Kommun Fastigheter AB.

25 år hos VÄRMDÖ KOMMUN

STOR FEST** var det när Värmdö kommun uppvaktade sina medarbetare som varit anställda i 25 år. Det var middag på Gustafsbergs Värdshus, presentkort på serviser eller keramikfrukter och slutligen teaterbesök i Stockholm. Följande medarbetare uppvaktades (ordningen överenstämmer ej med personerna på bilden): Hans Bergman, brandförman, Marianne Björklund, lärare, Inga-Carin Carlsson, skolassistent, Riita Carlström, assistent, Maud Dackeus, resusrspedagog, Helene Fröberg, förskollärare, Ulf Gaul, lärare, Ulla Gyllemalm, förskollärare, Sirkka Hamilton, förskollärare, Sally Hannusas, vårdbiträde, Gunnel Holmberg, förskollärare, Mona Johansson, lärare, Astrid Johansson, förskollärare, Lena Klingberg, förskollärare, Magnus Lind Elfving, förskollärare, Eva Lönnberg, kommunalrådssekreterare, Ursula Magnusson, lärare, Margareta Nachmanson, kommunalråd, Mona Pettersson, barnskötare, Anna-Carin Qvist-Sjöberg, kostchef, Anita Rosell, barnskötare, Maj-Britt Stenborg, kokerska/husmor, Anita Strand, dagbarnvårdare,, Inger Svanborg, lärare, Berit Öst, vårdbiträde, Helena Österman, undersköterska.

Ny kyrkoherde i Gustavsberg-Ingarö

ARVED ARVEDSON, 62 år, vikarierar som kyrkoherde i Gustavsberg-Ingarö Pastorat från 1 augusti i år och tre år framåt.

Arved Arvedson kommer närmast från Skara där han tjänstgjort som stiftsprost.

– Tillsammans med min familj kommer jag att bo i prästgården i Gustavsberg, berättar Arved, som tycker att det skall bli spännande att flytta till Stockholmstrakten. Relationer till människor, körsång och pianospel engagerar den nye kyrkoherden.

Ordinarie kyrkoherden Karin Oljelund har flyttat till Bryssel där maken utnämnts till ambassadör.

Dödsfall

Djurö församling

980310 Westerberg, Elin Elvira, 89 år
980313 Rörstad, Agnes Simona, 44 år
980409 Tyni, Börje Reinhold, 64 år
980501 Landberg, Karin Maria Margareta, 76 år
980509 Hagström, Erik Gustaf, 93 år
980516 Johansson, Karl Gustav, 88 år

Gustavsbergs församling

980228 Gustafsson, Inga Anna Maria, 86 år
980301 Gustavsson, Nils Evald, 89 år
980309 Karlsson, Hilda Linnea, 92 år
980314 Centemar, Egon Manfred, 70 år
980317 Holmvall, Nils Roland, 62 år
980402 Sander, Oscar Elis Vallentin, 90 år
980404 Cadario, Bruno, 82 år
980408 Lorén, Aina Victoria, 90 år
980408 Andersson, Svea Vilhelmina, 93 år
980415 Gustavssson, Agneta Mari Gunilla, 51 år
980418 Rörström, Susanne Maria Christina, 33 år
980423 Hedberg, Inkeri Tulikki, 73 år
980423 Andersson, Ester Charlotta, 88 år
980426 Berglind, Nils Åke Tommy, 52 år
980430 Ollas, Edit Kristina, 82 år
980509 Sköld, Olga, 95 år
980518 Sahlström, Britt Sonja Margareta, 79 år
980515 Idhem, Kai Roger , 75 år
980602 Sjöström, Anna Kajsa, 82 år
980604 Nilsson, Astrid Matilda, 81 år
980609 Lundbom, Elsa Linnéa, 83 år

Ingarö församling

980331 Jansson, Edit Bernhardina, 86 år
980430 Krantz, Kurt Ferdinand, 72 år
980515 Hindell, Karl Arne Emanuel, 73 år

Möja församling

980407 Pettersson, Bo Eskil Verner, 69 år
980419 Sundberg, Karl Gustaf, 87 år
980531 Widén, Anders Gustaf Knut, 60 år

Värmdö församling

980313 Wiss, Knut Gustav, 61 år
980314 Isberg, Annie Friedborg , 74 år
980315 Andersson, Ejnar Anders, 74 år
980318 Hedlund, Sven Ingmar, 65 år
980324 Fermstrand, Nils Gösta, 80 år
980405 Andrén, Ester Margareta, 82 år
980407 Persson, Pia Saga Marie, 54 år
980428 Dahling, Karl Gustav Helge, 73 år
980430 Björkman, Erik Bernhard, 90 år
980525 Rask, Sven Ivan, 70 år
980530 Nilsson, Erik Olof Edvard, 86 år
980610 Svensson, Ruth Valborg, 80 år
980613 Gustavsson, Edit Maria Viktoria, 86 år

Investeringsprogram med ekologiska förtecken

❑Värmdö kommun har under våren gjort ett lokalt investeringsprogram med ekologiska förtecken och söker nu statsbidrag av de 5,4 miljarder som regering och riksdag avsatt för åren 1998-2000. Följande projekt ingår bl a i kommunens bidragsansökan:

- ✓ Försäljningslokal vid Östanviks gård på Nämdö. Byggnaden skall kunna användas för att flera små producenter av livsmedel på Nämdö skall få en lokal där de kan sälja sina produkter. Det skall också finnas ett kök och samlingsrum så att man kan ta emot studiebesök, kurser, lägerskolor mm.
- ✓ Lokal för korvtillverkning enligt gammalt recept, enbart på svenskt kött och utan tillsatser vid Siggesta gård på Värmdö .
- ✓ Båtbottentvätt och mottagningsstation för båttoaletter vid Bullandö Marina. Den föreslagna båtbottentvätten ska ta hand om eventuella miljöfarliga färgrester. Genom förbättrade metoder för båtbottentvätt kan användningen av båtbottenfärger också minskas. Idag saknas mottagningsstation för avlopp från båttoaletter, inte bara i Värmdö utan i Stockholms skärgård.
- ✓ Dricksvattensystem så man ska kunna försörja delar av Svartsö med dricksvatten från sjöar på ön.
- ✓ Komposter och odlingslotter vid kommunens förskolor anläggs.
- ✓ Glaskrossmaskin med separator vid Gustavsbergs Glasmästeri. Anläggningen innebär att glas som nu slängs på tippen skulle kunna återanvändas.

Bidragen lämnas av regeringen som ett stöd till förbättrad miljö och hushållning med energi och naturresurser samt omställning av samhället till en hållbar utveckling.

En projektgrupp inom kommunen har tillsammans med olika värmdöföretag och organisationer redovisat 21 olika projekt som man nu söker bidrag till. Av dessa har företagen och organisationerna föreslagit 16 projekt. Fem gäller kommunens egna verksamheter.

Kommunens kontaktperson i detta ärende är Ingegerd Örnstedt, MBP-kontoret, tel 570 381 93.

Värmdö
FÄRGBOD
Speklarum
HEMMESTA • VÄRMDÖ • 08-570 222 61
Så mycket mer än bara färg...

LADDA DIN MOBILTELEFON MED SOLEN

Med denna nyutvecklade solpanelsladdare på hela 5W kan du på cirka 2 timmarladda din mobiltelefon eller andra utrustningar som GPS, portabla datorer eller annan elektronik som har laddningsbara batterier.
Ett idealiskt tillbehör där el saknas.

DATA
Litet format 220 x 230 mm
Elegant bärväska
Låg vikt, endast ca 620 gram
Anslutningsdon av cigarettändartyp
Inbyggd backdiod
Effekt 5 W

Tillverkning och försäljning:
LYKKE OLESEN
ELFYMA
INNOVATION AB
Box 4114, 131 04 Nacka. Tel : 08-570 348 55
Mobiltel : 0707-517 715 Fax : 08-571 548 79
Algatan 3, Gustavsberg
Tel 08- 570 348 55 Fax 08-570 348 71

GRÄS-KLIPPARE
Klippo Compact
Samlar upp både gräs och höstlöv.

En effektiv klippare av högsta kvalitet.
KLIPPO
En Klippo är alltid en Klippo.

GRÄS-TRIMMER

30 ccm 0,7 kW
0,95 hk, 4,9 kg

STIHL
Prisexempel:
FS 36
1650:-

VÄRMDÖ JÄRN & MASKIN
Mörtnäsvägen 5 • Grisslinge • Värmdö • 08-570 220 17 • 08-570 222 17

MEDDELANDE

Om- och nybyggnad av vatten- och avloppsledningar i Skärgårdsvägen mellan Gustavsbergs kyrka och cirka 150 meter väster om Höjdhagsvägen samt Höjdhagsvägen mellan Skärgårdsvägen och Drejarstigen i Gustavsberg

Gatukontoret bygger va-ledningar i rubicerade vägar. Byggstarten skedde vecka 25 och arbetet blir klart under hösten 1998.
Arbetena omfattar om- och nybyggnad av kommunens va-ledningar inklusive servisledningar, ny gångbana utmed Skärgårdsvägen samt breddning av Höjdhagsvägen inklusive ny gångbana till Ekedalsskolan.

Vidare byggs spillvattenledning norr om Domusparkeringen, utmed Aspviksvägen.
Detta arbete kommer påbörjas i augusti.

Under delar av byggnadstiden kommer framkomligheten att vara begränsad.
In- och utfart till Höjdhagen kommer att till stora delar att ske genom Grindstugatan och Höjdhagen.

Ytterligare information under byggnadstiden ger entreprenören.
Entreprenör för arbetena är Mark & Betong AB.

VÄRMDÖ KOMMUN

Gatukontoret/VA
Tel 08-570 381 00

Sällan har så lite gjort så stor skada för så många

☎INFORMATION: KUNDTJÄNST, GATUKONTORET 08-570 134 00☎

Farligt avfall är det avfall som är allra viktigast att sortera eftersom det innehåller ämnen som är skadliga för både hälsan och miljön. För att förhindra spridning av dessa ämnen i naturen är det alltså mycket viktigt att Du sorterar ut det farliga avfallet från övrigt hushållsavfall.

Använd mindre miljöfarliga produkter

I första hand ska man givetvis försöka undvika att använda miljöfarliga produkter. För många produkter som vi använder i hushållen idag finns det mer miljövänliga alternativ. Titta efter miljömärkning eller fråga i Din butik nästa gång Du handlar! Det är ju trots allt konsumenterna och efterfrågan som styr!

Vad är farligt avfall?

- AVFALL SOM INNEHÅLLER TUNGMETALLER, t ex batterier, kvicksilvertermometrar, lysrör och lågenergilampor. Tungmetaller skadar nervsystemet, hjärnan, njurarna och är mycket farliga för småbarn och foster. Tänk på att många färger kan innehålla tungmetaller även när de är intorkade!
- AVFALL SOM INNEHÅLLER LÖSNINGSMEDEL, t ex lack- och limrester, fläckborttagningsmedel, avfettningsmedel, lacknafta, aceton och nagellack. Lösningsmedel kan bilda marknära ozon som är giftigt och kan skada slemhinnor och förstöra växter. Vid direkt inandning skadas nervsystemet och hjärnan bryts ner. Lösningsmedel kan också orsaka cancer. Surt eller basiskt avfall, t ex starka syror, lut och målartvätt är frätande och kan allvarligt skada huden vid direktkontakt. Koncentrerade syror bildar ångor som kan fräta sönder slemhinnor i näsan och halsen.
- SPILLOLJA, t ex oljebyte i bilen, båten eller gräsklipparen, smörjolja. Små mängder olja kan förstöra stora mängder både grund- och ytvatten. En droppe olja kan förstöra 1 000 liter vatten.
- BEKÄMPNINGSMEDEL, t ex ogräs- och insektsmedel, träimpegneringsmedel. Bekämpningsmedel är mycket giftiga vid direktkontakt.
- FOTOKEMIKALIER, t ex fixermedel och framkallningsvätska. Fotokemikalier kan innehålla både löningsmedel och tungmetaller.
- PCB- HALTIGT AVFALL, kan påverka människors och djurs fortplantning.

Var och hur ska man lämna farligt avfall?

Du kan lämna Ditt farliga avfall till någon av kommunernas miljöstationer. Miljöstationer finns vid alla bensinstationer på fastlandet och på återvinningsgårdarna på Möja, Sandhamn och Svartsö i skärgården.

Avfallet ska lämnas i en sluten behållare, antingen i orginalförpackning eller märkt med innehållet. Om Du inte vet innehållet skriv då på vad det har använts till. Det är viktigt att Du inte blandar olika typer av avfall eftersom de kan reagera med varandra och då orsaka stora skador.

Hushållen betalar inget extra för att lämna sitt farliga avfall, kostnaden är redan betald via renhållningsavgiften.

Du kan lämna ditt miljöfarliga avfall till någon av kommunens miljöstationer. Miljöstationer finns vid alla bensinstationer på fastlandet. Bilden är från OK:s miljöstation i Gustavsberg.

Problem

Tyvärr får vi in alldeles för mycket hushålls- och grovsopor till våra miljöstationer. Detta gör att hanteringen försvåras och fördyras.

Vi vädjar till Er att absolut inte använda miljöstationerna som avstjälpningsplats för avfall som inte hör hemma där. Grovavfall som t ex frysskåp, kylskåp, datorer, tryckimpregnerat virke och TV-apparater ska inte lämnas till miljöstationerna utan till återvinningscentralerna. För information om var återvinningscentraler finns och öppettider kontakta kundtjänst, tel. 08-570 134 00.

Ofta misstänker vi vid tömning av miljöstationerna att en del av avfallet inte kommer från privatpersoner utan från företag. Företag ska betala sin hantering av farligt avfall själva, miljökontoret tel. 570 381 00 har information om godkända transportörer av farligt avfall.

Vad händer sedan?

Det farliga avfallet som hushållen lämnar till miljöstationerna transporteras till SAKAB:s mellanlagringsstation på Kovik där det omemballeras. Allt flytande avfall transporteras med lastbil till SAKAB:s anläggning i Norrtorp utanför Kumla. Där förbränns det mesta av avfallet vid mycket hög temperatur (1 200-1 400C). Syror och baser neutraliseras och saltet som bildas läggs på deponi i Norrtorp. Lysrör och lågenergilampor skickas till Karlskrona där kvicksilvret återvinns och används vid nytillverkning av lampor. Bilbatterier transporteras till Stena Metalls anläggning i Solna där vissa delar återvinns.

Information från Sellbergs

Till alla fastighetsägare som har sopkärl med tömningsregistrering!

WMI Sellbergs AB kommer under sommarmånaderna juli, augusti och september att byta ut det elektroniska mikrochipet som sitter fastmonterat på alla sopkärl som har tömningsregistrering. Anledningen är att tekniken inte uppfyller våra krav varför vi nu byter till en bättre lösning. Detta kommer inte att påverka Ert sopabonnemang. Vänligen se till att sopkärlet är väl åtkomligt. Vi hoppas att Ni har överseende med detta.

Har Ni frågor angående detta eller den vanliga sophämtningen är Ni välkomna att ringa WMI Sellbergs kundcenter, tel. 020-120 20 20.